

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGT & DATA

Medlemsblad for DIS-Danmark

ÅRGANG 28 · Nr. 4 · 2013

Udgives af DIS-Danmark

Databehandling i Slægtsforskning
www.slaegtodata.dk
admin@dis-danmark.dk

Adresseændringer:

opdateres af medlemmet selv via hjemmesiden.

Log ind og vælg "Mine indstillinger" øverst til højre.

Læs evt. mere her:

www.slaegtodata.dk/foreningen/adresseaendring-m.m

Redaktionen:

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
Korsagervej 13, 8940 Randers SV
Tlf. 41 28 65 30
tobiasen@dis-danmark.dk

Redaktionsmedlemmer:

Gitte Christensen og Henning Karlbj

Korrektur:

Gitte Hovedskov og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via hjemmesiden:
Foreningen / Bladet Slægt og Data,
Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:

Grafisk Data Center ApS, tlf. 66 12 10 30
Trykplag: 8.200 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.

Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:

1. februar 2014
1. maj 2014
1. august 2014
1. november 2014

Udkommer:

Marts 2014
Juni 2014
September 2014
December 2014

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

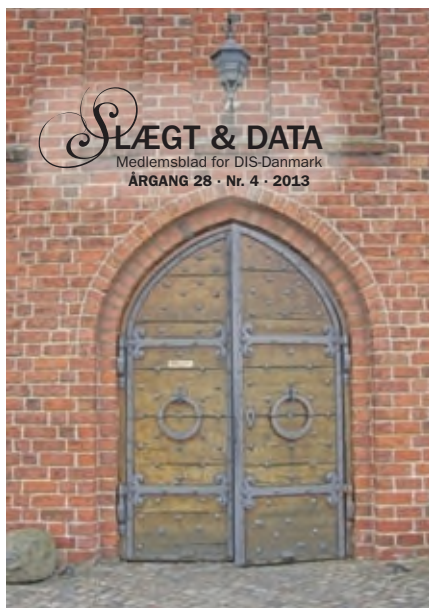
Årskontingent: 200 kr.

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 4 – september 2013

- 3 Fæster og skifter
- 6 Hvem var Karen?
- 7 Specielle romertal
- 8 Ancestral Quest 14. Dansk udgave
- 12 Lær at læse gotisk
- 13 1814 – et stort norsk år
- 14 Tyverisagen og de nye sikringsforhold på Rigsarkivets læsesal
- 15 Var det hendes knogler, der var i mormors kakkelovn?
- 16 Hvem søger du?
- 18 Omfattende guide til udvandring
- 19 Pesten i Danmark - en kildesamling
- 20 Kirkebøger på Familysearch
- 21 Udvandrede mormoner
- 28 DIS-Danmarks deltagelse i den norske slægtsforskerdag 2013
- 29 De svenske slægtsforskerdage 2013
- 30 Fraskilt fruentimmer og fæstningsslave i Kirke Stillinge i 1835
- 32 Family Tree Maker – et andet slægtsforskningsprogram til PC
- 34 Broderen der forsvandt – en fortsættelse
- 37 Kalender
- 39 DIS-Danmarks bestyrelse
- 40 En gammel tidsmåler

Forsidefoto

Kirkedøren i Haslev stod på klem, da fotografen kom forbi, og inviterede til et kig indenfor. "Det var næsten, som når man første gang i spænding åbner i kirkebog for at se, hvad den gemmer på af informationer om ens familie", fortæller kvinden bag kameraet. Se i øvrigt hendes artikel s. 19.

Foto: Linda Schwartz Karlsen

Fæster og skifter

Af **Mette Fløjborg**
Hesteskoen 2,
5250 Odense SV
Tlf. 3020 0116
mette@flojborg.dk

En vanvittig idé fødes

DIS-Odense fik i foråret 2013 den skøre idé at indtaste de navneregistre til fynske godsskifter, der står på Landsarkivet i Odense. Men med Lotte Brændegaard Hvid og Mette Fløjborg i bestyrelsen var ideen måske ikke så skæv alligevel. Lotte ville gerne i gang med et nyt taste-projekt, og jeg gik i gang med at lave en tasteskabelon i et regneark samt en taste-vejledning.

Da ideen blev præsenteret i foreningens nyhedsbrev meldte en stribe indtastere sig straks på banen. De gik i gang med de godser, som de følte mest for og tastede på livet løs. I juni måned holdt vi 4 taste-workshops, hvor vi mødtes og guidede hinanden – dem der havde lyst.

Vores tanke med projektet er, at det *ikke* er specielt fynsk – vi er bare begyndt med de lokale godser. Vi har fået oplyst, at der også findes den slags navneregistre på de andre landsarkiver, så andre lokalforeninger kan forholdsvis let gribe idéen og bidrage til databasen. Det kunne være herligt, hvis den endte med at blive landsdækkende.

I forsommeren blev DIS-Danmark involveret i form af rigtig god hjælp fra webmaster Arne Feldborg. Han er databaseekspert og hjalp os med at lægge det hele på internettet.

Vi holdt et møde og drøftede mulighederne, og efterfølgende byggede Arne databasen op. Hen ad vejen fik vi flere gode ideer nemlig at lave links til landkort, så man kunne se, hvor forfaderen havde boet, og hvor godset, som havde ført skiftet, lå. Det løste Arne også. Vi fik 'hyret' et par medlemmer til at indtaste GPS-positioner på langt de fleste stednavne, så vi kan få denne lille feature med.

Så langt er vi nået

I løbet af et halvt års tid har vi tastet mere end 100 navneregistre og ca. 30.000 fæster og skifter. Mere end 25.000 skifter er nu tilgængelige på internettet. Det er cirka halvdelen af de fynske godsskifter. Hen ad vejen kommer fæsterne naturligvis også med. Og skifterne fra købstæderne.

Her finder du hjemmesiden

Du kan finde den ny hjemmeside på flere måder:
http://navneregistre.dis-danmark.dk/faeste_skitte
www.slaegtogdata.dk

- nederst på siden vælger du DIS-Navneregistre.

www.dis-odense.dk

- knappen Fæster og skifter

www.faesterogskifter.dk

Sådan gjorde vi før

Før denne hjemmeside blev født, var det en lang og tung vej til at finde sine forfædres skifter:

Først skulle man undersøge hvilken skiftemyndighed, der mon behandlede dødsboskifter for f.eks. en husmand i Taarup i starten af 1800-tallet.

Når man har fundet ud af, at det er godsejeren, skal man undersøge, hvilket gods landsbyen Taarup hører under. Ofte kan der være flere godser, der behandler skifter i samme landsby. Dette står i håndbøger på Landsarkivet i Odense.

Nu kan man slå op i det håndskrevne navnerogister til hvert gods på Landsarkivet eller online på www.familysearch.org eller www.wadschier.dk. Når personen er fundet, står der en henvisning til, hvilken side i skifteprotokollen, man finder selve skiftet.

Til sidst findes skifteprotokollen via Daisy til gennemsyn på Landsarkivet læsesal eller online på www.familysearch.org.

Ny og let søgning efter skifter

På youtube.dk kan du se en video med vejledning til at søge i skifterne. Søgeord: 'Fæster og skifter'.

På den ny hjemmeside søges efter forfaderen med de oplysninger, som man har ved hånden. Her kommer et eksempel:

Daniel Johansen boede i landsbyen Taarup på Østfyn. Han må være død før 1834, for dér står hans hustru Johanne som enke i folketællingen.

Er der mon et skifte efter ham? Hvornår er han død? Var der noget at arve efter ham?

System Arkiver
Dansk Data Arkiv

Samtlige personer i husstanden
Brentbjerg, Vindings, Prætor, Taarup By, 41 Hus, 25. FT-1834, (046)

Navn:	Alder:	Civilstand:	Søling i husstanden:	Erhverv:	Fødested:
Sergent Andersen	22	C/N		Husmand	
Maren Knudsdatter	23	C/N		Hus hustru	
Sørensen Knudsdatter	2	M/N		Skolelærer	
Johanne Knudsdatter	84	Skilt (M/N)		Førstevalg af husmand	

FT 1834

Vi vælger Søg.

Forside Fæster og Skifter

Et kækt forsøg kunne være at søge på, at hans navn begynder med 'daniel' og Send. Daniel var jo ikke et udbredt navn i Danmark i 1830-erne.

Hurtigsøgning på navn

Navn:

Søgeordet skal være start af navnet forekomme i navnet

[Alle fornavne](#) [Alle efternavne](#) [Alle stedsnavne](#)

Udvidet søgning

Wildcard: "*" erstatter et bogstav "%" erstatter et eller flere bogstaver
Det vil normalt være nok at indtaste de første 2-4 bogstaver

Fornavn:

Efternavn:

Stedsnavn:

Årstal: Amt: Skiftemyndighed: Civilstand:

Seneste ægtefælle:

Søgeside

Der var 8 personer i databasen, men kun en fra Taastrup. Ham kigger vi nærmere på.

Personnavne der begynder med ordet "daniel"
Der vises nr. 1 - 8 af 8

Navn	Stedsnavn	Stilling	Civilstand	Skifte dato	Seneste ægtefælle	Skiftemyndighed	Amrt
Daniel Søder	Sandager		Gift	09 Dec 1748	Eller Hæringsdatter	Lykkeholm Gods	Svendborg
Daniel Christensen	Shutterup	Indsætter		14 Sep 1829		Sønderborg Gods	Odense
Daniel Christensen	Ørbæk		Ugift	07 Nov 1849		Ørbæk-Lunde Gods	Svendborg
Daniel Jensen	Hirtshøj			03 Jan 1757	Mette Raasmøddatter	Nielsevang Gods	Odense
Daniel Johansen	Taarup		Gift	24 Maj 1832	Johanne Nielsdatter	Holckenhavn Gods	Svendborg
Daniel Knudsen	Vindinge	Caarmand	Gift	25 Maj 1805	Mette Nielsdatter	Holckenhavn Gods	Svendborg
Daniel Lindner	Bramstrup	Skytte		10 Apr 1794		Bramstrup Gods	Odense
Daniel Prutsen	Aurslev	Smed, Husmand	Gift	07 Mar 1735	Kirsten Hansdatter	Holckenhavn Gods	Svendborg

Der vises nr. 1 - 8 af 8

Søgesvar

Her ses de data, der er indtastet for Daniel. Først alle de ting som navneregistret indeholdt og derefter Links og Andre oplysninger.

Data for Daniel Johansen Id-nr: skf-100486

Skifteoplysninger				
Fornavn	Daniel			
Efternavn	Johansen			
Stedsnavn	Taarup			
Civilstand	Gift			
Stilling				
Skiftedato	24 Maj 1832			
Seneste ægtefælle	Johanne Nielsdatter			
Forrige ægtefælle				
Sidetæl i Skifteprotokol	132			
Kildetype	navneregister skifter			
Bemærkning 1	JN skifte 24.4.1841, 313			
Bemærkning 2				
Indtasters Kommentar				
Indtaster	Lotte Brændegaard Hvid			
Links				
Wadschier	Navneregister til skifteprotokol 1707-1850			
FamilySearch	Skifteprotokol 1761-1850			
Andre oplysninger				
Skiftemyndighed	Holckenhavn gods	Wikipedia	Daisy	Googlemaps
Amrt	Svendborg	Wikipedia	Daisy	Digitag
Stedsnavn	Taarup			Googlemaps

Data om personen

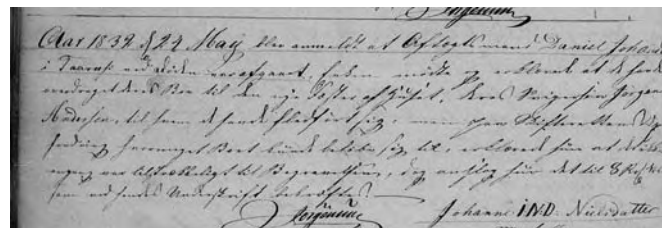
Læg mærke til 'Sidetal i skifteprotokol'. Lige præcis dér skal vi nu slå op. Linket Skifteprotokol 1761-1850 leder os til første side i protokollen. Det eneste du nu skal gøre er at blade frem til det håndskrevne '132' i protokollen.

Prøv dig frem i boksen Image (billede) til du kommer til det håndskrevne sidetal 132. Sidetal står kun på hver anden side i øverste højre hjørne. Side 132 kan altså både være billede 439 og 440, da bagsiden af arket er vist på næste billede. Brug frem- og tilbagepilene til at blade. Eller skriv et tal i Image-feltet.

Skifteprotokol sidetal

Her har du skiftet - det tog under 5 minutter at finde det - og lidt længere tid at tyde skriften ;)

Skiftet

Aar 1832 d. 24. May blev anmeldt at Aftægtsmand Daniel Johansen

i Taarup ved Døden var afgaaet. Enken mødte og erklæret at de havde

overdraget deres Boe til den nye Fæster af Huset, deres Svigersøn Jørgen

Andersen, til hvem de havet ...ført sig, men paa Skifterettens Op-

fordring hvormeget Boet kunnet beløbe sig til, erklæret hun at det ikke

engang var tilstrækkeligt til Begravelsen, dog anslog hun det til 8Rbd...

som med hendes Underskrift bekræftes.

.. Jørgensen Johanne Nielsdatter

m. f. H. (med ført Haand)

Nederst i billedet Data for Daniel Johansen under Andre oplysninger får du at vide, hvilket gods skiftet hører under. Du får også nogle fakta om godset, et link til skifteprotokollen i Daisy og et link til et landkort, så du kan se hvor godset lå.

Nederst er der et link til stedsnavnet. Klik på teksten i højre side for at få vist Taarup på et Google kort.

Kig godt på søgebilledets mange muligheder og på teksten i midten, der beskriver, hvordan du søger, hvis du er usikker på stavemåden, eller navnet kan staves på flere måder (f.eks. Peder, Petter, Peter, Per). Selvom du er sikker på stavemåden, er det jo ikke sikkert at skriverkærlen på godset stavede det på samme måde.

Hurtigsøgning på navn
Navn:
Søgeordet skal være start af navnet: forekomme i navnet

[Alle fornavne](#) [Alle efternavne](#) [Alle stedsnavne](#)

Udvidet søgning
Wildcards: * * erstatter eet bogstav %* erstatter eet eller flere bogstaver
Det vil normalt være nok at indtaste de første 2-4 bogstaver
Fornavn:
Efternavn:
Stedsnavn:
Årstal: Amt: Skiftemyndighed: Civilstand:
Seneste ægtefælle:

Søgeside

Det er lidt forskelligt, hvad der er links til på hver person. Hvis du er heldig, er der link til skifteuddrag. Der findes en del skifteuddrag på internettet, dvs. personer, der har skrevet essensen af hvert skifte i protokollen. Disse skifteuddrag har vi også linket til – hvis vi har fundet dem.

Her er et eksempel på dette:

Skifteoplysninger	
Fornavn	Hans
Efternavn	Andersen
Stedsnavn	Sønderse
Civilstand	Gift
Stilling	
Skiftedato	19 Jan 1758
Seneste ægtefælle	Anne Jensdatter
Forrige ægtefælle	
Sidetal i Skifteprotokol	I 323
Billednr. i Navneregister	3
Kildetype	navneregister skifter
Bemærkning 1	KL 11.03.1739, 154
Bemærkning 2	
Indtasters Kommentar	Kaldes også Hans Andersen Skytte
Indtaster	Lise Vøhtz
Links	
FamilySearch	Navneregister til skifteprotokol 1712-1796
Wadschier	Navneregister til skifteprotokol 1712-1850
FamilySearch	Skifteprotokol 1712-1770
FamilySearch	Skifteprotokol 1771-1796
Aurelia Clemons	Skifteuddrag 1712-1770
Andre oplysninger	
Skiftemyndighed	Dallund gods Wikipedia Daisy Googlemaps
Amt	Odense Wikipedia Daisy Digdag
Stedsnavn	Sønderse Googlemaps
Kommentar - Dallund gods	Dallund er i dag rehabiliteringscenter ejet af Kræftens Bæmpelse

Data for Hans Andersen

Her er Aurelias uddrag af dette skifte

Hans Andersen Skytte/Skiotte gmd i Søndersee 19 Jan 1758 pg 323
2WIFE: Anne Jensdtr 15
CH: Jens Hansen 15
Hans Hansen 14
Jorgen Hansen 10
Karen Hansdtr 9
Maren Hansdtr 5
1WIFE:
CH: Anders Hansen
Lars Hansen
Rasmus Hansen
Apolone Hansdtr 27 tien i Dallunds Vork
Rasmus Hansen 23 hiemme (has same name as another son)
2WIFE.BRO: Peder Jensen
[Dallund gods, Odense skpr; Book 1 1712-70; film 49959]

Skifteuddag

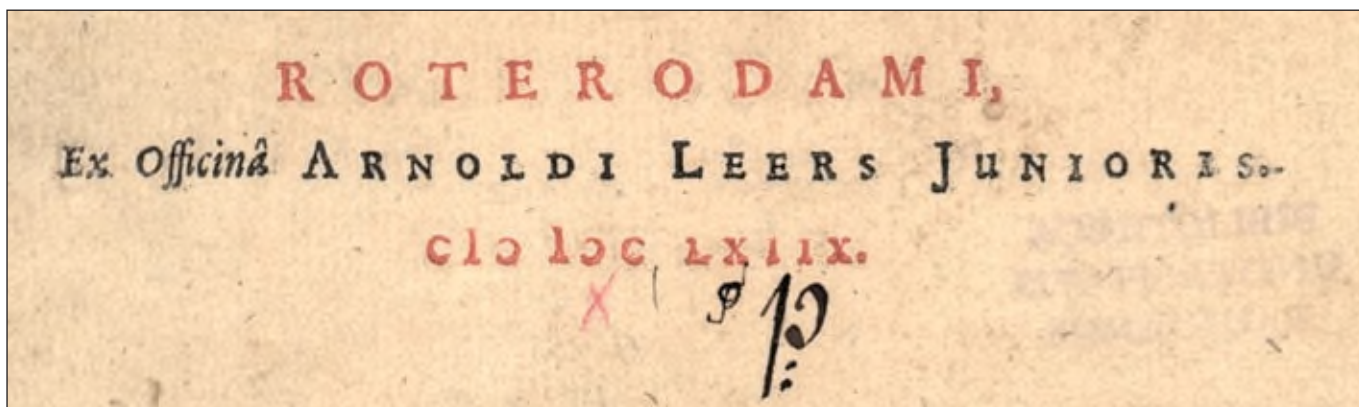
Sulten efter mere?

Har du og din lokalforening lyst til at gå i gang med at indtaste skifter og fæster for dit område, står jeg til rådighed med hjælp til at komme i gang. Jeg kommer også gerne på besøg i lokalforeningerne og fortæller om projektet.

For at starte projektet kræves en tovholder, der har flair for at efterbehandle data i et regneark og 4-10 indtastere – afhængigt af, hvor stort område I vil gå i gang med. Derefter kan I gå i gang med det samme – taste-skabelon og vejledning er lavet.

God fornøjelse med databasen – jeg håber meget, at den bliver til gavn for alle med – indtil videre – fynske forfædre.

Specielle romertal

Fra Torsten Schlichtkrull, Det Kongelige Bibliotek, har vi modtaget følgende:

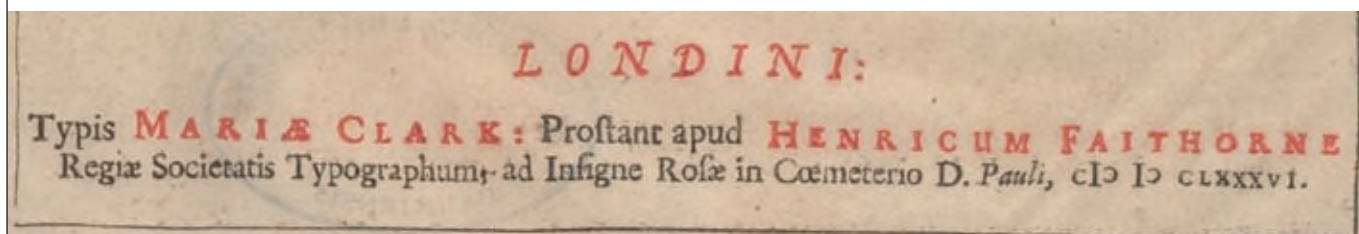
Tak for Gitte Christensens udmærkede introduktion til romertallene (bragt i Slægt & Data nr. 3, 2013), som jo i tidens løb har bragt megen forvirring. Jeg kunne godt have lyst til at supplere med en variant, som jeg af og til møder i mit arbejde som bibliotekar, hvor jeg har berøring med gamle bøger.

Det er en variant, der kan forvirre selv trænede romertals-læsere: I gamle bøger – meget gamle – er tallet M (1.000) ikke sjældent trykt som 'C I [spejlvendt C]' og tilsvarende er tallet D trykt som 'I [spejlvendt C]', se de to eksempler.

Tallet på den bog, som er trykt i Rotterdam, skal alt-

så læses som MDCLXIX, altså 1668 (bemærk, at der er to gange 'I' foran det sidste X; det er usædvanligt, med altså noget, der kan forekomme), og bogen fra London er trykt i MDCLXXXVI, altså 1686. Skikken med de særprægede M'er og D'er er gået af brug for længst. Jeg erindrer ikke at have set det på bøger nyere end ca. 1700; til gengæld forekommer det på titelblade hele vejen tilbage til tidspunktet, hvor de blev opfundet, nemlig omkring år 1500.

Har man bogtrykkere i sin slægt, kan oplysningerne på titelbladene og ofte også andre steder i bogen være af værdi, men det er en anden historie.

Sogn Herred Amt

er et uundværligt opslagsværk for alle slægtsforskere.

Her får du styr på, i hvilket herred og amt et givet sogn ligger, og du får et nemt overblik over, hvilke sogne der grænser op til det.

Bogen er forsynet med kort over alle danske amter med angivelse af herreder og sogne og en introduktion til den administrative opdeling i Danmark gennem tiderne.

Desuden er der historiske sognekort over Færøerne, Grønland, Dansk Vestindien, Holsten, Sydslesvig, Dithmarsken og Lauenburg.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og medlemspris er 99 kr.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Hvem var Karen?

Af Annette Heick

Da jeg for snart to år siden blev ringet op af DR, som spurgte, om de måtte "forske" lidt i mine aner til brug for programmet, "Ved du hvem du er?", så lød mit svar: Det må I gerne, men det bliver dødkedligt, for jeg ved det meste om min familie. Det er bønder, så langt øjet rækker på min mors side, og på min fars side har jeg stamtræet liggende allerede.

Derefter glemte jeg alt om det. Men i foråret 2012 fik jeg så et nyt opkald fra DR. De havde "fundet noget, som var interessant. Og måske vidste jeg slet ikke så meget, som jeg gik og troede". Og SÅ var min nysgerrighed vakt.

Gode familiehistorier

Jeg har altid interesseret mig for det med anerne. De gode familiehistorier. Både da min farfar og min morfar lå for døden, bad jeg dem begynde at nedfælde alt det, de overhovedet kunne huske fra deres barn- og ungdom. De skrev på livet løs. Min morfar skrev bl.a. om sin cykeltur fra landet ind til byen sammen med en kammerat, fordi de havde sat sig for, at NU skulle de smage det der Cola, som de havde læst så meget om. "Men det brød jeg mig ikke synderligt om, så jeg drak det aldrig siden", som han tørt konstaterede. Sådanne historier elsker jeg.

I dag lever ingen af mine bedsteforældre, og det vil sige, at der nu kun er mine forældre til at fortælle, og så er der det, jeg selv kan grave frem. Derfor var det så spændende for mig at få lov at rejse med DR tilbage i tiden via Rigsarkivet.

Jeg har sagt det flere gange til redaktionen bag programmet: Rejsen ændrede noget inde i mig for altid. Dette her med at få en aktie i fortiden – pludselig føle, at

Annette Heick fotograferet i Afrika, hvor hendes tip9-oldemor døde. Fotograf Carsten Overbye.

man var en del af ikke bare sin families historie men af landets historie eller måske endda verdenshistorien, gjorde indtryk. Vi er det alle, men følelsen er helt fantastisk.

En aktie i fortiden

Det har betydet, at jeg og mine sønner nu besøger heltegraven på Vestre Kirkegård på mærkedage, at vi ofte tager ind og ser til statuen af Griffenfeldt i bibliotekshaven, at vi, når vi er i Århus, besøger et af gravstederne inde i kirken (under gulvet), at vi snakker om nogle af de berømte bygningsværker, som vores forfædre var med til at bygge – ja, for det viste sig jo, at min mors familie langt fra blot var bønder!

Det har også betydet, at jeg efterfølgende har fået lavet en anetavle, som troner ude i min entre. Til den hører et helt opslagsværk, som er alt DRs researchmateriale. Sikken gave!

Under tilblivelsen af sådan et TV program bliver der prioriteret behårdt. Visse historier var ikke spændende nok for TV, men der var en særlig historie, som jeg selv var nødt til at følge til dørs bagefter. Min nysgerrighed var pirret: Hvad skete der med Karen?

Den efterladte datter

Tilbage i slutningen af 1600-tallet efterlod min tip8-oldemor sin 11-årige datter, Karen, i Danmark. Min tip8-oldemor var enke men havde fundet en ny mand, der var guvernør i Afrika. Karen blev hjemme hos sin mormor, da moderen sejlede af sted mod Afrikas kyst. Hvad ingen kunne vide var, at både moderen og bedstemoderen kort efter skulle gå bort. Og hvad blev der så af den lille pige? Jeg var nysgerrig, for jeg kunne jo regne ud, at hun måtte være overlevet og have fået børn... ellers havde jeg jo ikke levet.

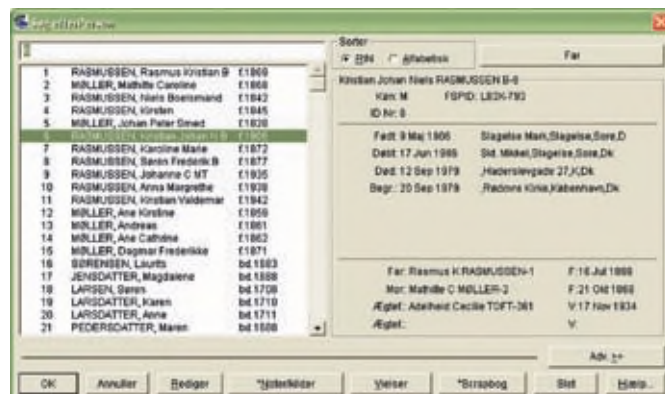
Jeg fulgte nu selv Karens fodspor, og skønt jeg kun havde nogle datoer og årstal at gå efter, så var der ting, jeg kunne tænke mig til: Karen havde en velhavende mormor, så penge manglede hun ikke, og mon ikke hendes to mostre derefter tog hende under deres vinger? Karen var en ældre pige, før hun selv fik børn - ventede hun, fordi hun selv havde nogle sår, der skulle heles? Hun opkaldte sine børn efter sin mor og sin bedstefar - fulgte hun en tradition eller var en gestus? Der er stadig mange spørgsmål, men jeg forsøger at give nogle kvalificerede svar.

Min familie har vist sig at bestå af en lang række stærke kvinder. Er det et tilfælde? Måske. Men jeg vælger nu alligevel at tro, at det er noget, der ligger i generne.

Ancestral Quest

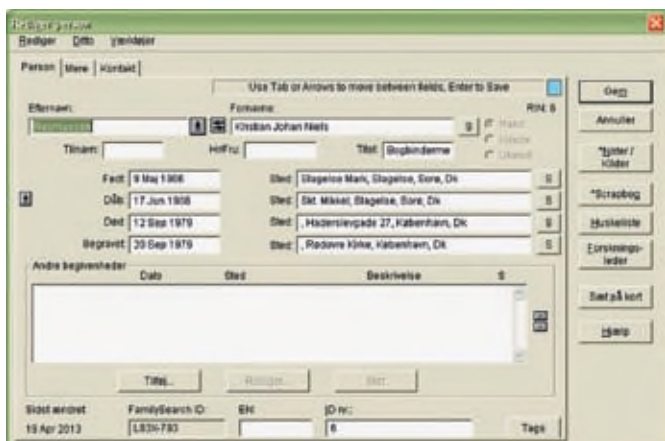
14. Dansk udgave

Af Anna Margrethe Krogh-Thomsen
krogh@get2net.dk

Selv har jeg flere forskellige slægtsforsknings-programmer, og jeg har prøvet mange; det er jo altid spændende at se, hvad de forskellige programmer kan. Der findes i dag mange rigtig gode programmer, men her vil jeg fortælle om Ancestral Quest 14, da det er det program, jeg personlig føler mig bedst hjemme i, og derfor også er i stand til at hjælpe andre med. Den vigtigste grund til, at jeg bruger dette program, er, at det samarbejder med FamilySearch, men lige så vigtig er dens måde at håndtere billeder på.

Indskrivning af data foregår i et enkelt skema, som ses herunder.

Oversigt over data

Ancestral Quest 14 har en fin oversigt over alle de data, der er indtastet i programmet, så man let kan danne sig et overblik over, hvad man har, både af data, noter og billeder, og alt kan redigeres fra denne menu. Personerne kan let sorteres i enten nummer- eller alfabetisk orden. (se billed øverst i næste spalte).

Arbejde med billeder

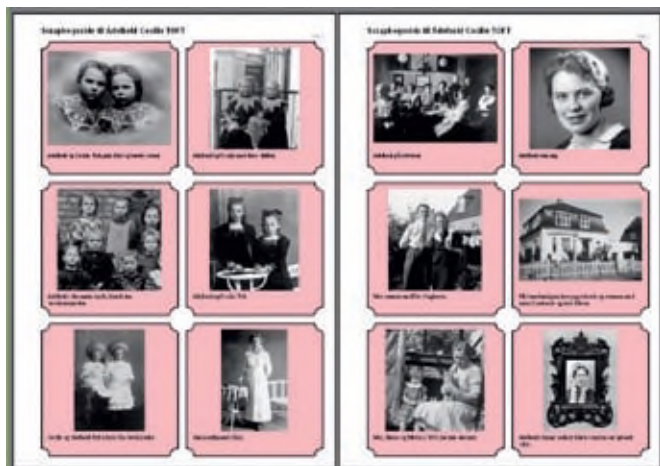
I programmet kan man indsætte lige så mange billeder

til en person, som man har lyst til. Man bestemmer selv størrelsen af sine billeder, så de ser pæne ud, og AQ14 vil automatisk forstørre eller formindske de enkelte billeder, så de passer til de udskrifter, man har valgt. Der kan ligeledes tilkobles lyd eller videoklip. En anden vigtig ting er, at man kan se alle sine færdige udskrifter på skærmen med de billeder man har planlagt, inden de udskrives på papir.

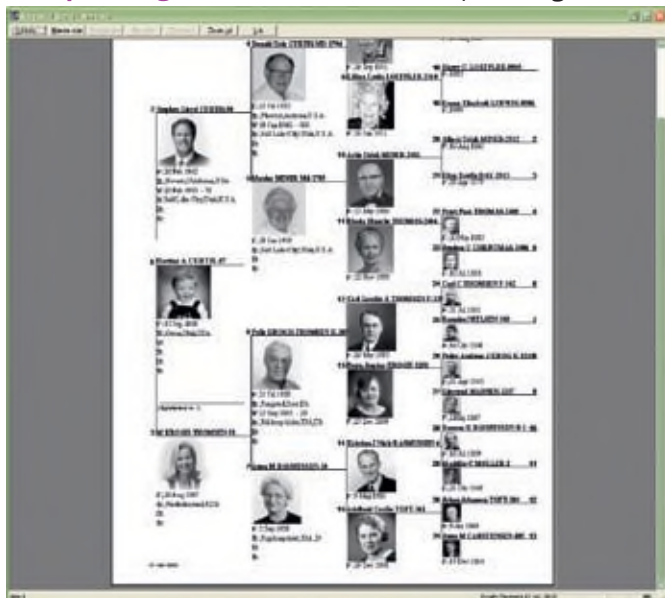
Scrapbog. I en scrapbog kan du indsætte lige så mange billeder du har lyst til, og udskrive dem med det antal billeder på hver side, du ønsker, med tekst til hvert billede. (se billed øverst i næste spalte).

Slide show. AQ14 kan vise en automatisk fremvisning i fuld skærm af de billeder, der er tilknyttet de forskellige personer: en god måde at fremvise sit arbejde på overfor

familien. Man kan ligeledes selv bestemme, om billederne i scrapbogen skal have billedrammer, og hvilken farve rammen skal have.

Udprinting af Anetavler kan laves på mange måder.

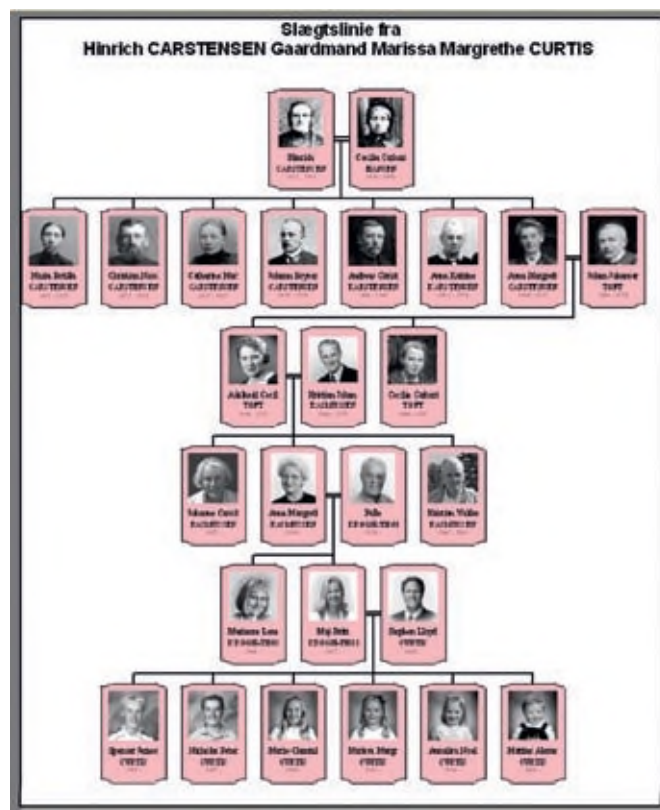
Som enkelte anetavler eller som serier af anetavler med 4, 5 eller 6 generationer på hver side. Men det fine ved der er, at billederne bliver vist på alle de generationer, man har billeder til.

I den nye version 14 kan man udskrive anetavler i vif-ter, med eller uden farve, i hel eller halv sol.

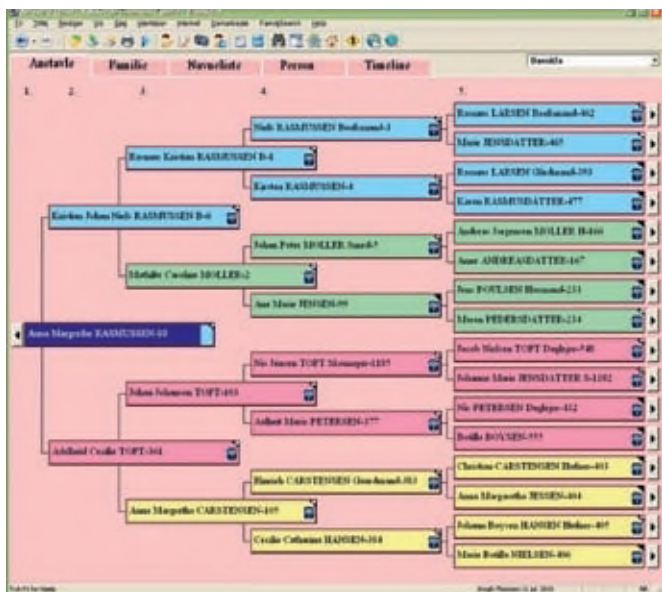
Lave PDF-filer. Alle udskrifter kan udskrives som PDF-filer. Det vil sige, at man let kan udskrive en slægtsbog eller scrapbog, og sende dem pr. e-mail som vedhæftede filer. Dette gør udvekslingen af udskrifter meget lettere. Modtageren skal have Adobe Reader installeret, men det er jo heldigvis et gratis program, som kan hentes på net-tet. (se billed nederst i forrige spalte).

Af nyheder kan også nævnes, at man kan have 2 sæt forældre til et barn, både adoptiv- og biologiske forældre.

En efterslægtstavle med billeder kan f. eks. se sådan ud. Men der findes mange andre varianter.

Lave en slægtsbog eller efterslægtstavle. I AQ14 er det meget let at udskrive en slægtsbog eller efterslægtstavle for den person, man selv har valgt. Der kræves kun 3-4 klik med musen, og man har det færdige resultat på skærmen. Det er en enkel og let måde at gøre det på, så enhver slægtsforsker kan være med. Ud for hver person i en bog kan indsættes et billede i den størrelse, man ønsker. Ligeledes bestemmer man selv, hvilke noter der skal med i bogen. Se viste eksempel. Bogen afsluttes med et index over de personer, der er med i den pågæl-dende bog. Bogen kan som nævnt laves som en PDF-fil, og sendes pr. mail til familie og venner. (se billed øverst i næste side).

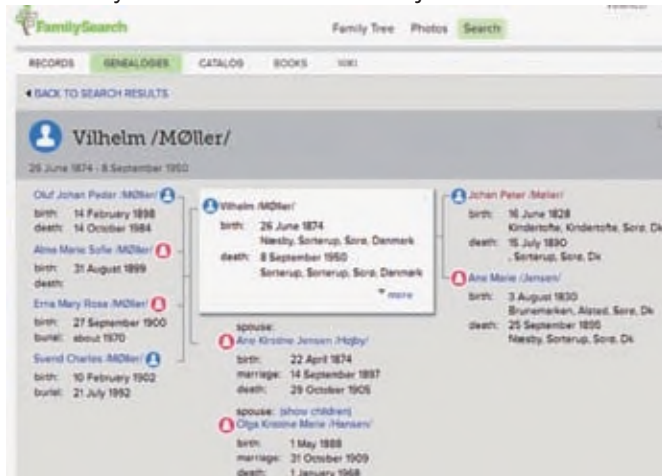

Samarbejde med FamilySearch hjemmesiden

Som jeg nævnte i starten af denne artikel, så kan man fra AQ14 kontakte FamilySearchs hjemmeside, og dette kan ske på 2 forskellige måder.

1. Man kan lave en gedcom-fil af sine data og indsende den via deres hjemmeside. Ganske kort tid efter, ca. 10 minutter, vil man kunne se sine data ligge på hjemmesiden som en anetavle. Kun afdøde personer vil blive vist. Nulevende personer sorteres fra og vil kun blive vist for den, der har indsendt oplysningerne. I denne side, kan man ikke lave ændringer. Men man kan slette den, og sende en ny gedcom-fil op. Den kan f.eks. se sådan ud.

2. Direkte fra personer i anetavlen, her kommer man ind på den specielle side af FamilySearch, der hedder Family Tree. Her kan man arbejde sammen med an-

dre slægtsforskere og lave en fælles anetavle. Hvis nogen retter i den, vil man få vist e-mail adresse på den, der har lavet ændringer. Den kan f.eks. se sådan ud. Men husk at alt er gratis.

Ancestral Quest 14 er et program man køber og installerer på sin egen computer. Man betaler en pris, så der kommer ikke flere ting, man skal betale ekstra for. Der

kommer jævnligt gratis opdateringer, som downloades fra nettet. Med mange års mellemrum kommer der en ny version, som man skal betale et mindre beløb for. Det er ikke et webprogram, hvor andre kan gå ind og tilføje. Man bestemmer selv, hvad man vil lægge på sin eventuelle hjemmeside eller på f. eks. FamilySearch. Det kan en del vigtige ting, som jeg sætter pris på, og er ikke for svært at finde rundt i, selv for en nybegynder.

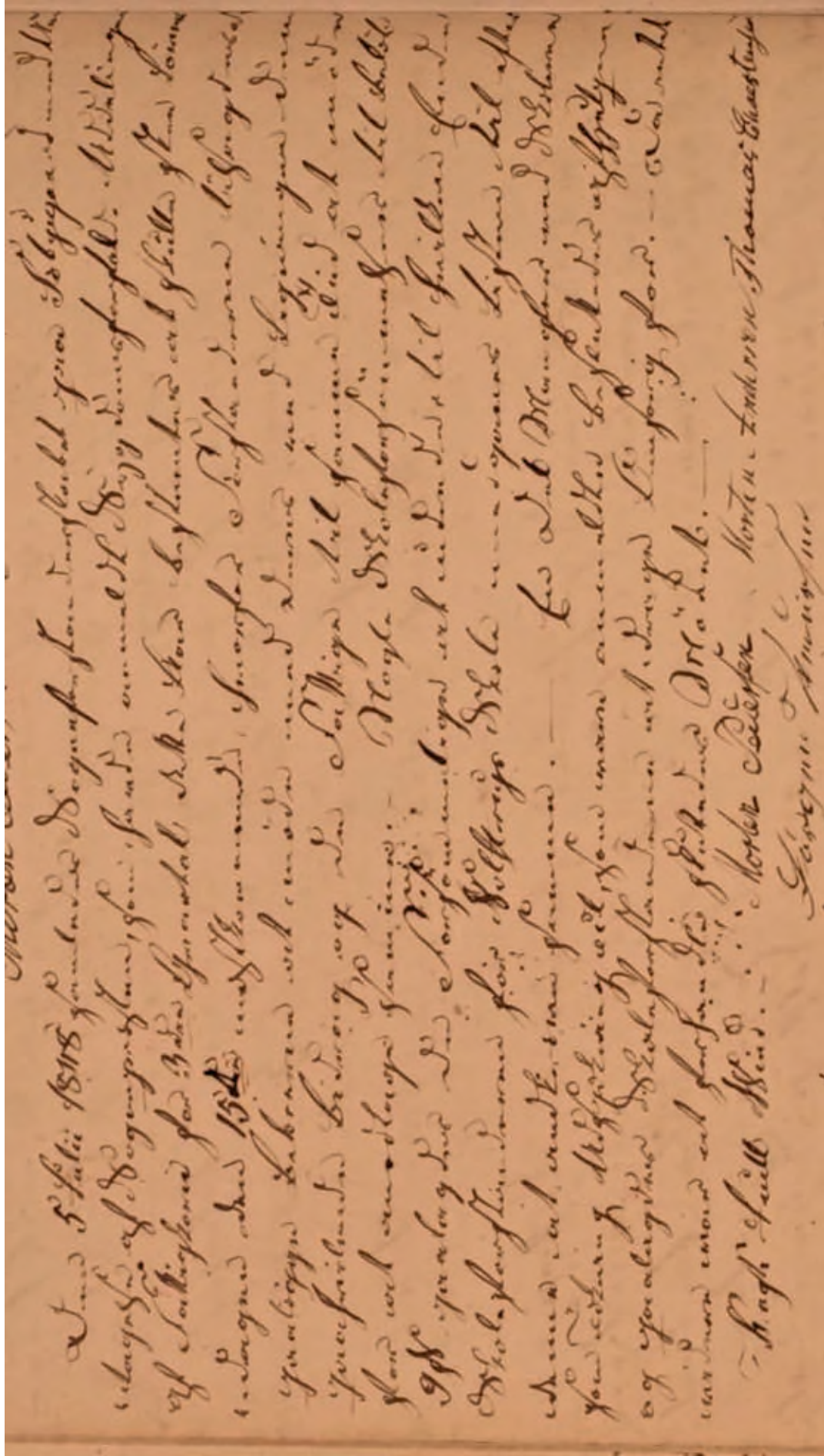
Man kan downloade en gratis engelsk prøveversion på nettet, men den har ikke alle funktioner med.

Derefter kan man købe en registreringsnøgle og den danske version (sprogfil). For disse 2 ting betaler man kr. 400, og så er programmet fuldt funktionsdygtigt. Det man evt. har indskrevet i demoudgaven, fortsætter automatisk i den fulde version. Jeg har skrevet en dansk vejledning til programmet.

Programmet forhandles af:

N.O. Andersen,
Guldbergsvej 31, 5000 Odense C.
Tlf. 6612 1700 . E-mail: noa@noa.dk

Lær at læse gotisk

Kvartalets opgave i gotisk teksttydning er et referat fra et møde i Voistrup Sogneforstanderskab, holdt den 5. juli 1848. Volstrup ligger umiddelbart vest for Sæby.

Læs teksten igennem, gerne flere gange, og gå så til s. 35 hvor du finder løsningen.

Teksten er indsendt af medlem Henry Ammitzbøll; skulle andre ligge inde med egnede tekster, modtager vi gerne. Husk blot, at teksterne ikke må være for lange, og billederne skal have en rimelig størrelse/opløsning.

Igen engang må vi krybe til korset og indrømme, at tydningen af sidste nummers tekst ikke var helt korrekt. Der var endda en fejl i overskriften – og senere i selve teksten. Som mange har gjort opmærksom på, hedder det 'Pareer' og ikke 'Pererr'. Vi beklager mange gange!

1814 – et stort norsk år

Af Gitte Christensen
Rebæk Søpark 3, 622
2650 Hvidovre
tlf. 36 44 97 47
gsc@ofir.dk

Vil du vide mere om begivenhederne i 1814, kan du besøge Arkiverkets netudstillinger: <http://arkiverket.no/arkiverket/Tema/Historisk-tidshjul/1814>.

I Norge begræder man ikke, at Danmark mistede Norge i forbindelse med Kielfreden, som er navnet på traktaten, som blev underskrevet af Danmark, England og Sverige lørdag den 15. januar 1814 og medførte, at Norge blev "overdraget" til Sverige efter 434 år under den danske krone. I 2014 er det 200 år siden.

Norsk grundlov i 1814

I Norge anerkendte man ikke Kielfreden, men valgte at erklære sig som en selvstændig nation. Tirsdag den 17. maj 1814 vedtog en norsk rigsforsamling Eidsvoll-forfatningen, Norges grundlov. I Eidsvoll-forfatningen valgte man Christian Frederik (senere Christian VIII af Danmark) som konge. Han var blevet sendt til Norge som statholder i 1813, og han stillede sig i spidsen for en norsk uafhængighedsbevægelse. Sverige ville ikke acceptere norsk uafhængighed, hvilket førte til krig mellem Sverige og Norge. Sverige vandt krigen. Sverige accepterede Eidsvoll-forfatningen mod, at det norske Storting valgte den svenske konge som norsk konge i en personalunion, som varede frem til 1905, hvor Norge blev selvstændig nation med egen konge.

200-års-jubilæet fejres på mange måder i Norge, og nogle af dem er også interessante for danskere med norske aner. Norske arkiver og slægtsforskere har samarbejdet om to meget interessante projekter, "Adopter en Eidsvollsmann" og "Det norske folk i 1814".

Eidsvold 1814. Maleri af Oscar Arnold Wergeland. Wikipedia.

Adopter en Eidsvollsmann

Projektet "Adopter en Eidsvollsmann" viser, at mange tusinde nordmænd er efterkommere efter grundlovens fædre.

Riksarkivet og DIS-Norge har samarbejdet om at finde efterkommere til Eidsvollsmændene, altså de 112 mænd, som underskrev Norges første grundlov. Slægtsforskere kunne "adoptere en Eidsvollsmann" enten alene eller i samarbejde med andre slægtsforskere. Det er lykkedes at finde mere end 52.000 efterkommere efter de 112 Eidsvollsmænd. Portrætter og andre dokumenter er lagt ind i en database, som er tilgængelig på hjemmesiden: <http://www.eidsvollsmenn.no>.

Det norske folk i 1814

Det norske folk i 1814 (DNF1814) skal kortlægge Norges befolkning i perioden 1801 til 1815, og formålet er beskrive det norske folk og samfund i årene omkring 1814.

Databasen vil i første omgang indeholde folketællingen fra 1801 og kirkebogsoplysninger fra 1800 til 1815. Meningen er, at disse transskriberede data linkes sammen, så det bliver muligt at se den enkelte persons familie- og slægtskabsforhold. I skrivende stund (november 2013) er databasen ikke færdig, men den har stort potentiale for alle med aner i Norge i begyndelsen af 1800-tallet. Den officielle hjemmeside kan ses her: <http://arkiverket.no/arkiverket/Digitalarkivet/DNF1814>.

Ambitiøse nordmænd

Nordmændene forventer at bruge DNF1814 som første trin i et meget større projekt: Historisk befolkningsregister. Målet er at indsamle al historisk person- og stedinformation frem til 1964, hvor Det centrale folkeregister (den norske pendant til vores CPR-register) blev oprettet. I første omgang vil alle data efter 1920 være lukkede for offentligheden, men fra begyndelsen af 1800-tallet til 1920 vil man kunne se, hvem der har boet i Norge. Det er et langtidsprojekt, og i første omgang er det perioden frem til 1815, som bliver lavet.

Tillykke Norge

Der er al mulig grund til at gratulere Norge med grundlovsjubilæet og de store projekter: "Adopter en Eidsvollsmann" og "Det norske folk i 1814". Projekter, som fremtidige slægtsforskere vil have stor gavn af.

Tyverisagen og de nye sikringsforhold på Rigsarkivets læsesal

Af Allan Vestergaard
Formidlingschef
Rigsarkivet
av@sa.dk

I slutningen af oktober 2012 blev to mænd anholdt for at stjæle dokumenter fra Statens Arkivers læsesale i København. De havde - mange gange og over en periode på flere år - bestilt pakker frem, som de havde kigget igennem, og hvorfra de fjernede ark.

For os i Statens Arkiver var det en enorm øjenåbner. Når sådan noget kunne lade sig gøre så mange gange, uden at vi havde opdaget det, måtte der jo være noget galt. Arkivalierne er unikke. Hvis de først er væk, er de væk, og de kommer ikke nødvendigvis tilbage. Det betyder, at der er historier, som ikke kan skrives. Måske er der endda historier, som bliver forvanskede og bliver fortalt forkert, hvis der mangler noget?

Det er selvfølgelig arkivernes opgave at sørge for, at sådan noget ikke sker. Og det havde vi ikke gjort godt nok.

Det var fra starten klart, at noget måtte laves helt om. Noget var oplagt: På Rigsarkivets læsesal havde læsesalsvagten kun ringe overblik over læsesalen. Det måtte forbedres. Men Rigsarkivets læsesal ligger i en gammel bygning med mange blinde vinkler. Det er derfor ikke muligt at overskue hele læsesalen fra ét sted, og læsesalsvagtens overvågning er derfor ikke i sig selv nok.

For at være sikre på, at vi nåede frem til de tiltag, som giver os den bedste sikring, blev der nedsat en arbejdsgruppe til at behandle spørgsmålet. Arbejdsgruppen kiggede på, hvad der var skrevet om tyverier fra biblioteker og arkiver. Derudover besøgte gruppen en række europæiske arkiver, og den interviewede eksperter fra både Danmark og udlandet. På baggrund af disse erfaringer blev det besluttet, at sikringen på Statens Arkivers læsesale blev hævet ved, at man gjorde følgende:

a) *Det område på læsesalen, hvor der må være arkivalier, skal indskrænkes, sådan at der ikke er nogen steder, man kan gå afsides med arkivalierne for f.eks. at tage papirer i inderlommerne eller lignende.*

Denne regel betød bl.a., at vi var nødt til at lukke for selvbetjeningsmagasinerne og reservationsmagasinet på Rigsarkivet, hvor der er masser af kroge og reoler, man kan gå ind imellem, og hvor en tyv ville kunne finde steder at gemme sig.

b) *Der skal altid være personale på læsesalen, der kan holde øje, med hvad der sker, og hvis der bruges arkivalier, som vi ved, har en særlig stor værdi, f.eks. ENB-arkivalier [arkivalier af enestående national betydning, red.] skal de bruges tæt på læsesalsvagten.*

Dette betød for Rigsarkivets vedkommende, at vi har flyttet vejledningskranken ned på læsesalen og for flere af landsarkivernes vedkommende, at man har måttet afspærre nogle af de læsesalspladser, der ligger længst væk fra vejledningsvagtten.

c) *Brugerne tildeles faste pladser.*

Hvor man før kunne sætte sig, hvor man ville, får man nu udleveret et pladsnummer af vagten. Det gør vi af flere grunde - For det første betyder det, at den kameraovervågning, vi i forvejen havde på læsesalene, bliver meget mere effektiv. For det andet ved man, at personer, der ønsker at stjæle fra arkiver og biblioteker, ofte forsøger at komme til at sidde for sig selv.

d) *Vi begrænser, hvad man må have med på læsesalene, og vi kontrollerer, hvad man har med, når man går ind og ud.*

Man må ikke længere have så mange ting med ud og ind af læsesalen, som man måtte før. Og man må ikke have så meget papir ind og ud. Dette er noget, der generer mange, der har været vant til at kunne tage deres noter og andet materiale med på læsesalen. Men husk på det gamle ordsprog om, at man ikke kan se skoven for bare træer! Der er jo ikke noget bedre sted at gemme et dokument end mellem en hel masse ark. Reglen er nu, at man må have 20 ark med ind og, at man derudover kan få udleveret notatpapir, som man kan bruge, mens man er på arkivet, og som man selvfølgelig gerne må tage med hjem. De ting man har med ind og ud skal ligge i en gennemsigtig plasticpose, og plasticposen bliver kigget igennem, både når man går ud og ind.

e) *Man må kun have en pakke ad gangen på sit bord.*

Denne bestemmelse gør, sammen med begrænsningen af, hvad man må have med ind på læsesalen, at det bliver meget nemmere for personalet at overskue hvad der foregår på bordene. Og endelig: det sker desværre indimellem at æskernes låg bliver forbyttet, og så kan det være en ret stor eller helt umulig opgave at få dem sat på plads igen.

Det er vigtigt for mig at understrege, at sikringstiltagene er de samme for alle. Vi kigger i alle brugeres poser og åbner alle pc'ere, og alle brugere på læsesalen skal overholde reglerne. Det er selvfølgelig ikke, fordi vi mistænker alle, men fordi sådanne regler må være ens for alle, sådan at vi er sikre på, at de gælder og virker, når der måske kommer en gæst med skumle hensigter.

Ny AO og lægdsruller

Endelig vil jeg sige, at det forløbne år har været et år, hvor vi i Statens Arkiver ikke har kunnet bruge så mange ressourcer, som vi kunne ønske, på at gøre arkivalierne tilgængelige og på at vejlede jer brugere i at benytte dem. Noget er der dog sket. Bl.a. er vi snart færdige med at digitalisere lægdsrullerne, sådan at de kan komme på Arkivalieronline. Snart lanceres en ny version af Arkivalieronline, der ikke er afhængig af Java. I det hele taget er det min opfattelse, at de ekstraordinære ressourcer og den opmærksomhed, som vi har måttet bruge på læsesals-sikringen, nu igen kan rettes imod det brugervendte

arbejde. Selvfølgelig uden at vi dermed slækker på noget i forhold til de nye tiltag, vi har gennemført. For mig var gennemførelsen af det første foredrag på Rigsarkivet i vist efterhånden over et år symbolet på, at vi nu er på rette vej. I de kommende måneder vil der komme endnu flere arkivalier på Arkivalieronline. Det vil blive muligt at indekse arkivalier direkte i Arkivalieronline. Vi vil holde flere foredrag og vi vil forbedre vejledningen, bl.a. ved at producere en række små film der introducerer til brugen af forskellige typer af arkivalier. Alt sammen tiltag som jeg håber, at I tager godt imod, og som vi på arkiverne glæder os til at gennemføre.

Var det hendes knogler, der var i mormors kakkellovn?

Af Ole Kræmmer

I september fortalte jeg om de mystiske knogler, som blev fundet i min mormors kakkellovn i Brohuset, efter at englemagersken Dagmar Overby kort forinden havde boet i huset, og jeg nævnte mine planer om at søge oplysninger, der kunne underbygge min teori om, at knoglerne kunne stamme fra et brændt barnelig. Og i sommer besøgte jeg så egnsarkivet på Hovedbiblioteket i Aarhus.

Jeg søgte efter annoncer om tilbud i forbindelse med pleje/adoption af spædbørn, som kunne være indrykket af Dagmar Overby. Den viste annonce er i øvrigt den ene-

Annonce, fundet i Aarhus Stiftstidende 14. og 15. august 1918, set på Lokalarkivet på Hovedbiblioteket i Aarhus 10.07.2013.

Avisen gennemgået fra 01.07.1918 til 15.08.1918.

ste, hvori der tilbydes et barn til pleje eller adoption i den periode på 1½ måned, der er gennemgået. Aarhus Stiftstidende har ikke arkivmateriale, der kan føre tilbage til, hvem der indrykkede annoncen.

Da avisen udkom, opholdt Dagmar sig i Brohuset; hun var her indtil den 23. august, hvor hun sammen med ægtemanden Anton Peder Nielsen blev fængslet, mistænkt for adskillige tyverier.

Før opholdet i Brohuset – hun ankom den 4. marts 1918 – opholdt Dagmar sig i København, hvor hun havde været i kvindefængslet efter en retssag i Aarhus, og her genoptog hun sine misgerninger og begyndte at benytte kakkellovnen, da hun skulle skille sig af med de dræbte småbørn ved tre drab i november og december 1917 og i februar 1918.

Dagmar har derfor været fortrolig med denne metode, der fortsatte ved de sidste to drab i 1919 og 1920, hvor der endelig blev sat en stopper for disse ugerninger. Dagmar blev dømt for otte drab, der kunne bevises i retten – men det menes, at antallet kan have været betydeligt højere – der nævnes op til 25

Min konklusion på spørgsmålet: Hvorfor var der brændte knogler i mormors kakkellovn? er herefter, at det vil have været muligt for Dagmar at se annoncen den 14. august 1918, hente barnet i Aarhus og ombringe det, inden hun ni dage senere blev arresteret.

Selv om alting ikke er glemt i denne sag efter snart hundrede år, ses der ingen muligheder for at få min teori bekræftet – men om ikke andre vil, vil jeg da gerne selv tro, at den holder!

Hvem søger du?

Af Eva Wistoft Andersen

Museumsinspektør, Post & Tele Museum

Købmagergade 37 · 1012 København K

Tlf.: 33 41 09 00

ewa@ptt-museum.dk · www.ptt-museum.dk

I den kommende tid vil det spørgsmål lyse op og møde besøgende på landets biblioteker og arkiver. Spørgsmålet er stillet af Post & Tele Museum og trykt på et bogmærke, der reklamerer for museets hjemmeside. Her har vi nemlig tilføjet en række søgemuligheder, der vil lette livet for landets mange slægtsforskere og folk med interesse i den danske kommunikationshistorie.

Post & Tele Museum er jo først og fremmest Danmarks kommunikationsmuseum, men bag vores udstilling gemmer der sig et anseeligt arkiv og Danmarks mest

omfattende fagbibliotek inden for post, telekommunikation og filateli. Vi har hvert år mange gæster, der besøger os i håb om at finde nogle oplysninger om deres aner. Det gælder ikke alene slægtsforskere med aner, der har været beskæftiget indenfor post- og telegrafvæsenet og indenfor telefonselskaberne, men også gæster, der benytter vores store samling af gamle telefonbøger eller vores samling af Kraks Vejvisere til at finde relevante oplysninger.

Det er særligt med disse gæster i tankerne, at vi nu har forberedt indholdet på vo-

res hjemmeside, så nogle søgninger kan foretages digitalt hjemmefra, og et besøg i arkivet og biblioteket kan forberedes. Formålet med denne korte artikel er at få introduceret den nye hjemmeside.

Følger du webadressen på bogmærket, www.ptt-museum.dk, kommer du til museets hovedside. Her skal du trykke på fanen "Samlinger & Bibliotek", og nu udfolder de nye muligheder sig.

Første stop må være fanen "slægtsforskning". Her ligger en række anbefalinger til, hvordan man griber sin søgning efter aner an i vores samlinger. Vi henviser både til hjemmesidens indhold og til bøger og tidsskrifter, der befinder sig på vores bibliotek. Noget af det, vi henviser til, er forskellige digitaliserede registre på hjemmesiden. Disse registre finder man også samlet under fanen "Digitale bøger & registre".

Digitale bøger & registre

Her finder man registrene til flere ofte benyttede kilder for slægtsforskere. Alle registrene er blevet OCR-scannet, hvilket gør fritekstsøgning mulig. Ved at gennemgå regi-

Hvem søger du?

Gå på opdagelse i Post & Tele Museums portrætdatabase på www.ptt-museum.dk

Post & Tele Museum

Post & Tele Museum er Danmarks kommunikationsmuseum. Museet opbevarer Danmarks nationale samlinger inden for post og tele og råder over Danmarks største frimærkesamling og er landets vigtigste fagbibliotek inden for sit felt.

Post & Tele Museum er en fond, der blev stiftet i 1996 af Post Danmark A/S og TDC A/S med det formål at bevare og formidle Danmarks kommunikationshistorie. Museet drives ved hjælp af tilskud fra stifterne og havde i 2012 over 240.000 gæster.

Museets historie begyndte i 1913, hvor Dansk Postmuseum åbnede dørene for offentligheden.

Alfred Goods Fond og Stibo Fonden har givet økonomisk støtte til digitaliseringen af Post & Tele Museums telefonbøger, registre og portrætter.

Hvem søger du?

Gå på opdagelse i Post & Tele Museums telefonbogssamling på www.ptt-museum.dk

Post & Tele Museum

streng for den person, man søger, vil det være muligt hjemmefra at forberede et besøg på museet og danne sig et indtryk af, om der overhovedet er noget at komme efter.

De registre, der er digitaliseret nu, er:

Register til Officielle Meddelelser, som var postvæsenets interne nyhedsbreve i perioden 1869-1989. De udkom på ugebasis og indeholdt diverse tjenstlige meddelelser samt notitser om ansættelser, forfremmelser, afskedigelser, dødsfald m.m. Der er registre for hver årgang fra 1872, med enkelte undtagelser. Dette er en væsentlig kilde for slægtsforskere, der søger aner inden for postvæsenet (og fra 1927 også fra telegrafvæsenet).

Selvom postvæsenet flittigt har ført fortegnelser over de ansatte, vil der alligevel være flere slægtsforskere, der søger et postbud uden held. Det skyldes gerne, at anen har været privatansat hos den stedlige postmester og derfor ikke indgår i de officielle annaler som ansat i etaten.

Men her kan slægtsforskeren være heldig at finde en omtale af en anes jubilæum, fødselsdag, afgang eller dødsfald i **registrene til Posthornet**. *Posthornet*, som var medlemsblad for Dansk Postforbund, blev første gang udgivet i 1899. *Posthornet* indeholder en bred vifte af artikler om bl.a. løn- og arbejdsforhold i postvæsenet, meddelelser fra hovedbestyrelsen og forbundets lokale afdelinger og kredse samt biografier og nekrologer. Mellem 1915 og 1989 indeholder hver årgang en indholdsfortegnelse, som nu er digitaliseret.

Det tredje register, **register til P&Ts Årbog**, er også for slægtsforskere, der søger aner inden for Post & Telegrafvæsenet. Årbogen for P&T udkom under forskellige navne i perioden 1879-1980. Den indeholder et væld af artikler om årets og årenes gang i Post- og Telegrafvæsenet samt informationer om det tjenestemandsansatte kontorpersonele, bl.a. biografier og nekrologer.

Det sidste register henvender sig til folk, der søger en ane, der har været ansat ved Jydsk Telefon Aktie Selskab (JTAS). Fra telefonselskaberne har vi desværre ikke fået

overdraget samlede fortegnelser over det ansatte personale, så vi må bruge de respektive selskabers interne tjenesteblande til at følge ansattes arbejdsliv i selskaberne. Indtil videre er det kun register til JTAS' tjenstlige efterretninger, der ligger på hjemmesiden, men lignende registre for KTAS er på vej. **Jydsk Telefon-Aktieselskab Tjenstlige efterretninger** udkom fra 1947 til 1974, og var JTAS' personaleblad indeholdende "Meddelelser og orienterende Oplysninger, som vil være af almindelig Interesse for Personalet". Bladet indeholder artikler om alverdens telefonrelaterede ting; nye produkter, nye tiltag, personalehistorier, tekniske beskrivelser og historiske tilbageblik.

Billedarkiv

Billedarkivet indeholder vores portrætdatabase, hvor vi til en start har registreret en af vores meget benyttede portrætsamlinger. Denne samling indeholder hovedsagligt portrætter af ansatte i Post & Telegrafvæsenet. Mange af portrætterne er indsamlet i forbindelse med tilblivelsen af to store portrætgallerier over etaten, som udkom i henholdsvis 1904 og 1932. Fortvivl ikke, hvis du ikke finder det portræt, du søger, for selv om databasen i skrivende stund indeholder omkring 2250 personer, er det kun en lille del af Post & Tele Museums fotosamling.

Telefonbøger

Trykte telefonbøger er der ikke mange af. I dag trykker man nærmest ikke telefonbøger længere, og tidligere blev gamle telefonbøger enten bare smidt ud eller omhyggeligt indsamlet til genbrug. Post & Tele Museum har dog et eksemplar af langt de fleste telefonbøger der er blevet udgivet af de regionale telefonselskaber: København Telefon Aktieselskab (KTAS), Jydsk Telefon Aktieselskab (JTAS), Fyns Kommunale Telefonselskab (FKT), Lolland-Falster Telefonselskab og Bornholms Telefonselskab, men sliddet på bøgerne er stort, da de bruges dagligt af personale og gæster.

Derfor var det også lidt af en gave, da vi fra det tidligere telefonmuseum i Hellerup overtog en samling af mikrofilmmede telefonbøger fra KTAS, Lolland Falster Telefonselskab og Bornholms Telefonselskab. Med allerede affotograferede telefonbøger var en scanning pludselig økonomisk mulig. Så det er de mikrofilm, der nu er blevet scannet og løbende bliver lagt ud på hjemmesiden. Da forlægget er mikrofilm, kan man dog være uheldig at støde på sider, hvor teksten fremstår uklar og ulæselig. Dette skyldes, at kameraindstillingerne ved den oprindelige optagelse desværre ikke har været perfekte, men i de tilfælde har museet jo stadig de fysiske bøger stående.

Forhåbentligt har denne korte gennemgang af vores hjemmeside givet dig lyst til selv at udforske mulighederne på siden. Vi hører meget gerne fra dig, hvis du har kommentarer til forbedringer eller forslag til nyt indhold. Vi vil løbende lægge mere indhold på siden og forbedre det, der allerede er der. God fornøjelse!

Omfattende guide til udvandring

I Norge har man en dame, der ved en forrygende masse om udvandring, og som har brugt mange år og rejser på at forske i emnet. Måske ikke så underligt, at man skal finde en ekspert her, for udvandringen fra Norge var langt større i forhold til folketal end f.eks. Danmark. Sammen med Irland var Norge det europæiske land, der blev tappet for flest borgere, som søgte bedre levevilkår i det forjættede land. Damen hedder Liv Marit Haakenstad, og hendes arbejde har resulteret i en diger bog med titlen *Slektsgranskerens guide til utvandringen 1825-1930*.

Fokus på USA

Det er en stor mundfuld og en lang periode, der rummer langt den største part af udvandringen til Amerika og andre verdensdele. I bogen er det Amerika, USA, der er fokus på, men også Canada har fået et kapitel. Sydamerika, Australien og New Zealand må vi have til gode.

Titlen 'guide' er velvalgt; der er netop tale om en hjælp til at finde rundt i de enorme stofmængder og delemner, som rummes i begrebet udvandring. Haakenstad kommer hele raden rundt.

Udvandringen

Bogen består af to dele. Første del hedder *Utvandringen* og fortæller om den lange rejse, først gennem Norge og måske Storbritannien (mange sejlede fra Liverpool) og siden over havet til Amerika. Vi hører om rejsemulighederne, agenter og skibsselskaber, om de trange forhold om bord på skibene og om ankomsten til den nye verden, hvor man ikke bare steg i land, men måtte igennem flere undersøgelser og svare på diverse spørgsmål – og kunne dokumentere, at man var i stand til at klare sig eller havde en familie, der kunne gøre det. Hvis du gik og troede, at alle indvandrere blev sluset ind via Ellis Island, så opregner bogen en lang række alternative ankomststeder fra Philadelphia til Hawaii. Endelig berettes om, hvor de nye bosættere slog sig ned, ofte i sporene på slægtninge, der tidligere var draget ud.

Kilderne

Anden del giver et overblik over de kilder og metoder, man kan anvende, når man skal i gang med at søge sine udvandrerfamilier. Her lægges ud med kilder i Norge, som jo ligner dem, vi kender herhjemme fra. Videre med et af-

snit om engelske passagerlister og folketællinger, inden vi bevæger os til USA. Her introduceres alle de væsentlige kilder, indvandrerpapirer, folketællinger, fødsels- og dødsoplysninger og skøder. Her kan man f.eks. læse om, hvordan det gik til, når nybyggerne skulle købe jord, ligesom der er afsnit om de krige, indvandrerne har kunnet deltage i. Overalt er der oplysninger om, hvor man kan finde arkivalierne, og om de evt. kan ses på nettet. Der er et væld af webadresser, som man kan gå videre med. Oversigter over centre, foreninger og arkiver, man kan ty til i jagten på informationerne, savnes heller ikke.

Der sluttes med nogle praktiske råd til, hvordan man kan planlægge sin søgning, illustreret med gode eksempler, og en stribe appendikser med oversigter over agenter, skibe, pasprotokoller m.v. og naturligvis en omfattende litteraturliste.

Bud til danskere?

Bogen er udstyret med mange illustrationer, dog af veksellende kvalitet og kun i sort-hvid. Den er på 436 sider og har – fristes man til at sige – alt med. Selv folk, der er rimeligt velbevandrede på området, vil utvivlsomt kunne finde nye eller ukendte oplysninger her. Men det er en norsk bog, så et relevant spørgsmål vil være, om den også har bud til danske slægtsforskere? Rejseruter og forhold i det fjerne var danskere og nordmænd fælles om, så oplysningerne her vil også gælde for danske udvandrere. Er man på jagt efter danskere i Amerika, vil man være rigtigt godt hjulpet på vej med Haakenstads guide. Det gælder også de engelske kilder, for denne rute blev brugt af mange danskere. Sproget kunne være en anden bekymring – bogen er på norsk, men et rimeligt letlæst norsk, som ikke burde være en alvorlig udfordring for nogen dansk læser.

Største sten på vejen til danske reoler bliver nok prisen. Bogen koster 499 norske kr. og findes ikke som e-bog, så med forsendelse, bankoverførsel til ikke-EU-land og valutaomregning kan det blive en ganske bekostelig affære. Desværre, for *Slektsgranskerens guide til Utvandringen* er et glimrende værk, som kunne udfylde et stort hul også i den danske slægtsforskerlitteratur.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Liv Marit Haakenstad:
Slektsgranskerens guide til utvandringen 1825-1930
Vigmostad & Bjørke, 2013.
www.vigmostadbjorke.no

Pesten i Danmark - en kildesamling

Af Gitte Christensen

Til trods for at den seneste pestepidemi i Danmark fandt sted i 1711-1712, så er ingen i tvivl om, at det er en frygtet sygdom.

Pest i Danmark

Pestepidemier kendes i Danmark fra 1347 og frem til 1712. I løbet af de 350 år er der flere bølger af pest, blandt andet mener man, at cirka en tredjedel af Danmarks befolkning døde af pest i perioden 1653-55.

Har du fundet aner så langt tilbage i tiden, eller synes du, at det kan være interessant at vide mere om pest i Danmark, så besøg hjemmesiden: Pesten i Danmark – en kildesamling:

<http://scholiast.org/history/pesten-i-danmark>.

En kildesamling

I forbindelse med sit historiestudium har Peter Ravn Rasmussen samlet en lang række kilder til belysning af pestens historie. Der er bevaret flest kilder fra 1550'erne til 1712.

Hjemmesidens indgange

Pesten i Danmark - en kildesamling er utrolig enkelt bygget op. Der er et kronologisk, et geografisk samt et tematisk index.

Det kronologiske index indeholder en oversigt fra 1349, hvor kong Magnus advarer mod "den store plage",

til 1737, hvor Christian den 6. udsteder en anordning om karantænebestemmelser mod pest i Østersøen, efter der var konstateret pest i Polen.

Det geografiske index indeholder en oversigt over de byer og områder, som er nævnt i kilderne. Her kan du nemt finde Silkeborg, Falster eller et helt tredje sted.

Det tematiske index indeholder en oversigt over emner, så her går du ind, hvis du gerne vil vide noget om begravelser, menneskeofring eller sundhedspas.

Når du klikker på kilderne, får du et uddrag af originalkilden.

"Pesten i Danmark - en kildesamling" er en god side for dig som gerne vil vide mere om emnet.

Om dette websted
Om kildesamlingen
Kronologisk index
Geografisk index
Tematisk index
Hjælp

Et must for alle slægtsforskere

Danmarks førende og ældste slægts- og personalhistoriske tidsskrift er blevet udgivet siden 1880 og bringer altid spændende artikler for danske slægtsforskere.

Bliv medlem af Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie for 250 kr. om året og få tidsskriftet tilsendt. Det udkommer ca. maj og december.

Læs mere på www.genealogi.dk eller indmeld dig direkte på indmeld@gmail.com

PERSONALHISTORISK
TIDSSKRIFT 2009:2

SAMFUNDET FOR DANSK GENEALOGI OG PERSONALHISTORIE

Kirkebøger på Familysearch

Kathrine Tobiassen

Korsagervej 13

8900 Randers

Tlf. 64 64 51 06

tobiassen@dis-danmark.dk

For et års tid siden lagde LDS (mormonkirken) en stor mængde scanninger af danske godsarkivalier ud på hjemmesiden www.familysearch.org, hvor man i forvejen kunne finde borgerlige vielser fra perioden 1851-1941 i scannet version.

Nu er siden blevet beriget med endnu en værdifuld samling scanninger: danske kirkebøger 1484-1941. Det lyder ganske overvældende, men det skal straks tilføjes, at der mangler en del, før man kan tale om alle danske kirkebøger. Fyn er aldeles fraværende, mens der for Viborg, Aalborg og Randers amter kun er medtaget enkelte herreder og sogne. Resten er vist komplet; jeg vil dog ikke garantere for, at jeg har været overalt. Forhåbentlig følger de manglende sogne snart efter.

Andre arkivalietyper

Der lokkes med kirkebøger op til 1941, men i de fleste tilfælde stoppes der dog omkring 1891. Til gengæld er indholdet ikke det samme, som det vi kender fra AO. Det kan være præstens eksemplar (hovedministerialbogen), der er scannet, hvor det er degnens (kontraministerialbo-

gen), AO fremviser. I mange tilfælde kan man finde helt andre arkivalietyper: Kommunionbøger (lister over altergangsgæster) og Liber daticus (præstens embedsbog) ses ofte, og nogle steder kan man støde på skudsmålsattester (ofte kaldet *certificates*), vaccinationslister og forskellige andre dokumenter. Sprogbrugen bærer sine steder præg af, at det er danske arkivalier, der er plantet i et fremmed sprogområde; forlovelser kaldes nærmest konsekvent for trolovelser, selv når vi befinder os langt oppe i 1800-tallet. Det er en god idé at kigge efter, hvis man støder på en lidt mystisk betegnelse. Der kunne sagtens gemme sig noget spændende.

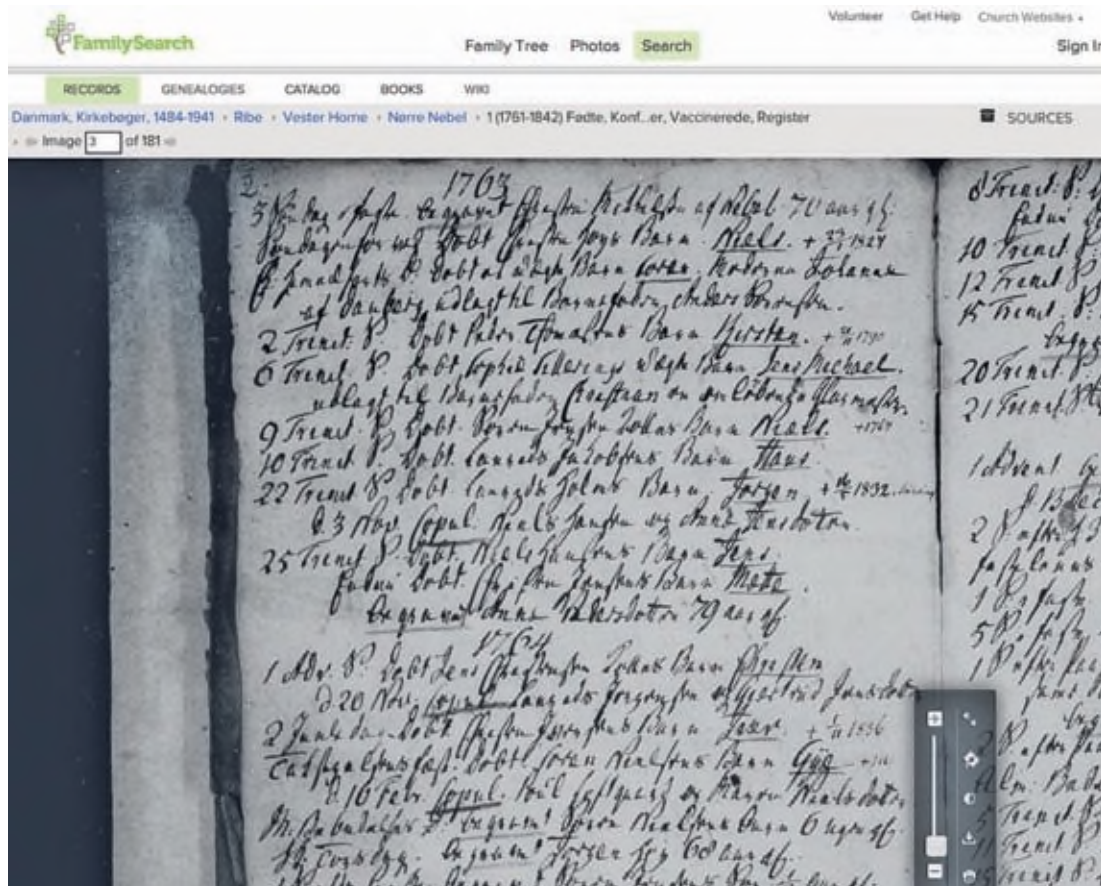
Zoom helt ind

Kvaliteten af scanningerne er fantastisk, andre ord dækker ikke! Hvor man på AO kan fristes til at gå til mikrokortene, fordi de ofte er tydeligere og nemmere at læse, er det her ganske unødvendigt. Man kan zoome så tæt på detaljerne, som man har behov for, og teksten forbliver lige knivskarp. Så må man leve med, at det kan være en smule langsommeligt at blade gennem bøgerne – det er

jo store filer, vi har med at gøre.

Man kommer ikke til kirkebøgerne ved at bruge søgefelterne på forsiden. Så nemt er det ikke! Klik i stedet på *Continental Europe* under *Browse by Location* nederst på siden og vælg i næste skærmbillede Danmark. Endelig klikkes på *Browse Images* ud for Danmark, Kirkebøger, og der er bare tilbage at finde frem til det ønskede sogn.

En side fra den ældste kirkebog fra Nørre Nebel i Ribe Amt

Udvandrede mormoner

Af **Linda Schwartz Karlsen**,
Bystrædet 19B, 2, -1,
2610 Rødovre,
tlf. 25 76 95 59,
linda@alda.dk

En del danske kilder til slægtsforskning er efterhånden gjort tilgængelige på internettet, så man kan sidde hjemme og finde oplysninger om sin slægt på et hvilket som helst tidspunkt på dagen. Med lidt øvelse finder man hurtigt ud af, hvordan kilderne er bygget op, og hvordan man får besvaret nogle af de spørgsmål, man har til de generationer, der kom forud for én selv.

Nogle gange kan der dog dukke spørgsmål op til slægten, som man ikke altid kan få besvaret i de sædvanlige kilder. Det gælder f.eks., hvis man støder på mormoner i slægten. Og i særdeleshed hvis mormonerne forlod Danmark for at rejse til Utah, som en del mormoner gjorde i 1800-tallet. Jeg er selv stødt på mormoner i min slægt og har brugt en del tid på at få så mange oplysninger om dem som muligt. Heldigvis kunne jeg finde mange oplysninger via internettet. Med min egen slægt som eksempel vil jeg forsøge at give idéer til, hvordan man kan finde oplysninger om nogle af Danmarks første mormoner, som udvandrede til Utah i USA.

Mormon-familien

Familien i mit eksempel har Karen Sophie Hansdatter som midtpunkt. Begge hendes forældre var født i 1777, faderen i Middelfart, moderen i Nykøbing Falster. De tilhørte underklassen, der måtte slide og slæbe, og til tider tigge, for at kunne få mad på bordet. Faderen, Hans Christian, var ud af en soldaterfamilie, moderen, Anna, var resultatet af en tjenestepiges korte bekendtskab med en skibskar. Hans Christian og Anna mødte hinanden i København, hvor han gjorde tjeneste ved livgarden, og hun muligvis arbejdede som kokkepige ved Frederiks Hospital. I 1802 blev de gift, og herefter begyndte en børneflokk på i alt ni børn at komme til. De tre første blev født i København, men efter at Anna i 1806 var blevet uddannet til jordemoder på Fødselsstiftelsen, flyttede familien til landsbyen Horslunde på Nordvestlolland (Lollands Nørre herred), hvor hun kom til at tjene som jordemoder i 38 år – fra 1807 til sin død i 1845.

Datteren Karen Sophie Hansdatter, hvis færd og skæbne dette skal handle om, var barn nummer to og ældste datter i børneflokket, født i København 1804. Som 22-årig giftede hun sig med den jævnaldrende Jens Andersen i Horslunde kirke på Lolland. De flyttede lidt rundt i sognene Sandby, Vindeby og Horslunde som innsiddere eller husfolk, og Jens havde murerarbejde. Karen fødte i løbet af knapt 16 år i alt 12 børn, deriblandt tre sæt tvillinger. Fire af børnene døde, inden de blev voksne, og efter godt 23 års ægteskab døde også Jens Andersen af tæring (sygdom, f.eks. tuberkulose, der medførte vægttab) i en alder af 44 år. De tre yngste af

børnene var endnu ikke konfirmeret, da de mistede deres far en januardag i 1850.

Mystisk forsvinden

Så langt var det relativt nemt at få kortlagt Karens liv ved hjælp af kirkebøger og folketællinger. Hun holdt sig i de samme få sogne i Lollands Nørre herred, og de hyppige børnefødsler gjorde det muligt hele tiden at følge familien. Hun kunne sågar også nemt findes i folketællingerne 1855 og 1860, efter at manden var død. Stadig boede hun i Sandby sogn, og hun havde tilsyneladende ikke giftet sig igen. Hun var nu blevet 56 år, og med det liv hun må formodes at have ført, så ville det ikke være mærkeligt, om hendes liv snart havde nået sin ende. At hun ikke fandtes i folketællingen 1870 i Sandby som 66-årig kunne således tyde på, at hun var død i perioden 1860-1870. Men ingen Karen Sophie Hansdatter var død i Sandby eller nogen af de nærliggende sogne i den periode. Eftersøgningen af hende blev udvidet en smule i tid og rum, men det gav heller ingenting. Og det voldte også problemer at følge hendes børn længere end til ca. 1860.

Forklaringen på familiens "forsvinden" skulle vise sig at være, at Karen og stort set alle hendes børn i løbet af 1850'erne blev mormoner, og at flere af dem efterfølgende udvandrede til Amerika. Jeg fandt ud af dette ved at søge på deres navne på familysearch.org. Det gav flere hits i de stamtræer, der er en del af FamilySearch. Flere af personerne havde livsbegivenheder i Utah og Idaho knyttet til sig, så det tydede på, at det var mormoner, jeg havde med at gøre, for særligt Utah er kendt som mormonernes stat. Et nærmere blik på folketællingen for 1860 fortalte da også, at Karen stod opført som mormon, men det havde jeg overset i første omgang. Nu var der nye spor at gå efter. Og det blev lidt af en sport at forsøge at finde ud af så meget som muligt via en internetforbindelse og kreative søgestrategier.

FamilySearch

Som ovenfor beskrevet var det www.familysearch.org, der bragte mig på sporet. Jeg vil ikke her beskrive FamilySearch i detaljer, men jeg vil fokusere på to af de ting på sitet, der var nyttige for mig, da jeg skulle have hul på mormonfamilien.

Det er omkring fire år siden, jeg begyndte søgningen, så FamilySearch så lidt anderledes ud dengang, end det gør i dag. Indholdet man kunne søge frem dengang, kan dog stadig findes på det "nye" site, så jeg vil her tage udgangspunkt i, hvordan mine opdagelser ville kunne gøres i dag.

Jeg søgte på nogle af de navne i Karen Sophie Hansdatters familie, som var mest "sjældne". Derved fik jeg ikke for store søgeresultater, som jeg skulle lede igennem. En af de personer, der havde en særlig kombination af navne, var svigersønnen August Valdemar Thomsen, gift med Karens datter, Caroline Jensdatter (et ret almindeligt navn). August og Caroline var blevet gift i 1857 i Sandby kirke, og jeg havde også fundet en datter, Augustine Maria Thomsen, født i 1854 og altså før forældrene blev gift. Men jeg kunne ikke finde familien i folketællingen 1860.

På FamilySearch valgte jeg først indgangen "Search", der efter indtastede jeg "August Valdemar" som fornavn, "Thomsen" som efternavn, årstallet "1835" som hans fødselsår, og "Denmark" for stedet, han var født. Sender man sådan en søgning af sted, får man en side, hvor der øverst står "Search Result for Historical Records" (Søgeresultat fra historiske kilder). Disse er ikke uinteressante, blandt andet får man kilden både til fødslen og til vielsen blandt de øverste søgeresultater. Men de to ting havde jeg selv fundet i de danske kirkebøger (FamilySearch's søgeresultat i de historiske kilder stammer blandt andet fra en indeksering af de danske kirkebøger).

Man kan gentage sin søgning under menupunktet "Genealogies" for at søge i brugers indsendte stamtræer. Det er privatpersoner, der har indsendt disse træer ud fra deres egen forskning eller familiehistorier, så kvaliteten kan være svingende, og der kan være deciderede fejl i stamtræerne. Men når jeg er gået i stå i en gren af min slægtshistorie, kigger jeg dog altid på, om der skulle være noget at hente i stamtræerne på FamilySearch. De kan give et fingerpeg om, hvilke originale kilder man bør kigge på.

Jeg søgte igen på navnet August Valdemar Thomsen og kombinerede denne gang med, at hustruen skulle hedde Caroline Jensen. Så dukkede der en del stamtræer op på FamilySearch. Det nye og overraskende på disse var, at han tilsyneladende døde i 1886 i Clarkston i Utah. Derudover var der registreret op til 13 børn på nogle af stamtræerne. Flere af dem var født i USA, enten i Utah eller i Idaho – og en enkelt stod til at være født i Nykøbing Falster i 1860. Jeg gennemgik minutiøst stamtræerne og grifede navne og data ned på et stykke papir for at få lidt overblik over familien. Det første

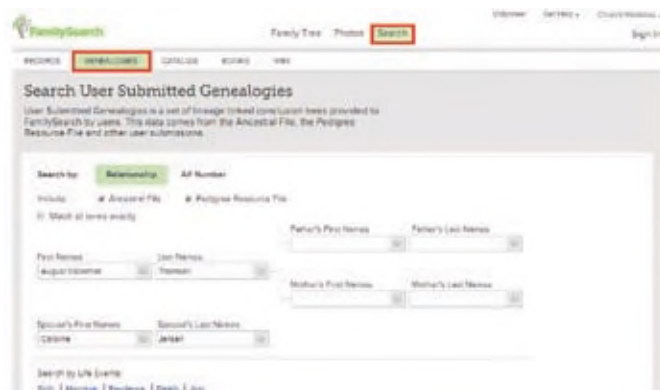
barn, der stod som værende født i USA, var Valdemar Thom(p)sen, født i oktober 1863. Sidste barn født i Danmark var Joseph Thom(p)sen, der var født i 1860. Var oplysningerne korrekte, måtte familien være taget til USA i perioden 1860-1863.

I stamtræerne på FamilySearch kan man klikke på de forskellige navne og på den måde undersøge forfædre og efterkommere nærmere, hvis stamtræet har sådanne registreret. Jeg undersøgte på den måde oplysningerne om Karen Sophie Hansdatter. Flere stamtræer havde en dødsdato noteret – 20. september 1862, enkelte havde noteret, at det var i Sandby, hun døde. Jeg tjekkede kirkebogen efter en ekstra gang, men der var ingen Karen Sophie Hansdatter at finde, hverken på denne dato eller en anden i nærheden. Om Karens datter, Caroline, kunne stamtræerne berette, at hun tilsyneladende var død i Alberta i Canada, et sted der hed Cardston, i 1924.

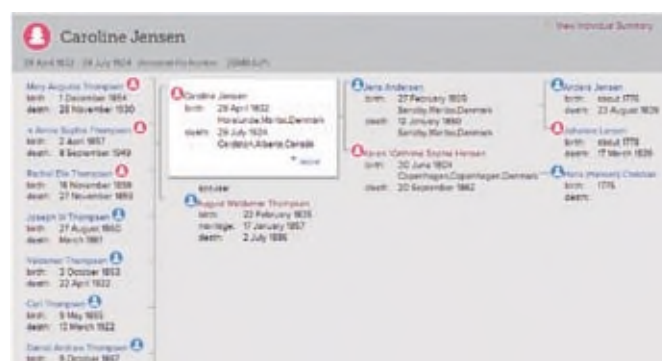
Udvandringen

Efter at jeg havde dannet mig et overblik over det væld af data, der var piblet frem fra FamilySearch, ville jeg gerne finde ud af, hvornår familien var udvandret. Den almindelige hovedkilde til udvandrede danskere er Københavns Politis udvandrerprotokoller og udvandrerdatabase fra Dansk Udvandrerarkiv (www.emiarch.dk). Men udvandrere blev først registreret fra 1868/1869, og alt tydede jo på, at min familie var taget af sted noget tidligere.

Heldigvis findes der på internettet, på Aurelia Clemons webiste, to lister over mormoner, der udvandrede fra Danmark. Den ene liste dækker perioden 1852-1866 og findes på <http://aurelia-clemons.dk/emig1852.htm>, den anden dækker perioden 1867-1881 og findes på <http://aurelia-clemons.dk/emig1867.htm>. For at søge i listerne kan man bruge sin browsers søgefunktion (se figur 3). Jeg søgte på navnet Thomsen og fandt på den måde min familie listet som passagerer på skibet "Electric" i 1862. Det unge ægtepar (Karen Sophie Hansdatters datter og svigersøn) var taget af sted med to små piger på 8 og 6 år. Jeg kiggede nærmere på, hvem der ellers rejste med samme skib, og fandt til min

Vælg "Search" – "Genealogies" på familysearch.org, for at se om der er brugere, der har indsendt slægtstræer med dine forfædre.

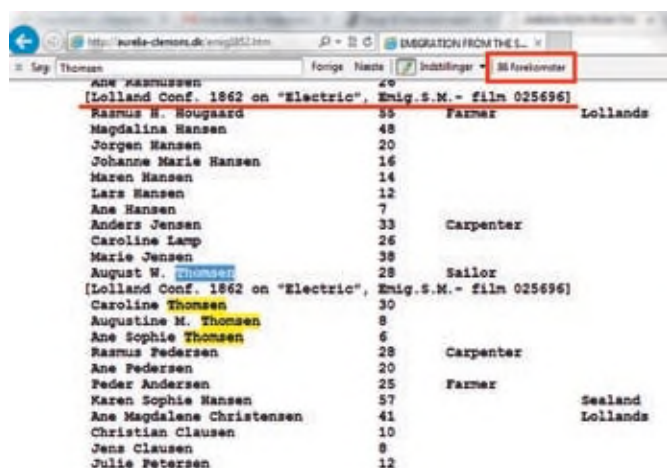
Del af et slægtstræ for Karen Sophie Hansdatters datter Caroline på familySearch. Man klikker på navnene for at skifte hovedperson i slægtstræet (personen i den hvide boks), og ved at klikke på "View individual summary" i øverste højre hjørne kan man se alle de oplysninger, der er registreret om hovedpersonen.

overraskelse også en Karen Sophie Hansen, 57 år gammel, født på Sjælland. Det passede meget godt med, at det kunne være Carolines mor, selv om hun ikke stod listet umiddelbart ved siden af sin datters familie.

Så langt, så godt. Nu vidste jeg, hvorfor jeg ikke havde haft held med at finde Karen Sophie død i Sandby og omegn. Jeg undrede mig dog over, at hun ifølge stamtræerne på FamilySearch var død samme år, som hun var udvandret. Og hvorfor mente nogle, at hun var død i Sandby? Kunne det være, at hun havde haft til hensigt at emigrere, men aldrig var kommet med om bord på skibet? Der var stadig gåder at løse!

Rejseberetninger

En rigtig god side, hvis man har at gøre med nogle af de tidligste udvandrere, er mormonkirkens egen "Mormon Pioneer Overland Travel", som findes på <http://history.lds.org/overlandtravels/home>. Det er en database med navne på mormoner, der immigrerede til Utah mellem 1847 og 1868, indsamlet fra en række forskellige kilder, der regnes for pålidelige (f.eks. udvandrerlister). Man kan søge på fornavn, efternavn, fødselsår og dødsår. Dødsåret kender man oftest ikke som dansker, der skal finde sine "forsvundne" mormoner, så man nøjes bare med at søge på navne og evt. fødselsår. Som altid er det en god idé at søge på forskellige varianter af navne, da de kan være skrevet på forskellige måder. Man skal regne med, at danske bogstaver er blevet omsat til noget andet, så Søren f.eks. er blevet til Soren. Finder man den person, man leder efter, får man typisk årstallet for, hvornår de immigrerede til Utah. Hvis man er heldig, får man også at vide, hvilket selskab ("company") de rejste med samt links til yderligere beskrivelser af den konkrete rejse. Så heldig var jeg ikke med Karen Sophie Hansdatter, men der stod dog, at hun var død på vejen til Utah. Så var oplysningen fra FamilySearch, om at hun var død i 1862, ikke længere så mystisk.

Navn	Alder	Profession	Destination
ADW Kammussen	40		
[Lolland Conf. 1862 on "Electric", Emig. S.M. - film 025696]			
Rasmus H. Bougaard	55	Farmer	Lollands
Magdalena Hansen	48		
Jorgen Hansen	20		
Johanne Marie Hansen	16		
Maren Hansen	14		
Lars Hansen	12		
Ane Hansen	7		
Anders Jensen	33	Carpenter	
Caroline Lamp	26		
Marie Jensen	38		
August W. Thomsen	28	Sailor	
[Lolland Conf. 1862 on "Electric", Emig. S.M. - film 025696]			
Caroline Thomsen	30		
Augustine M. Thomsen	8		
Ane Sophie Thomsen	6		
Rasmus Pedersen	28	Carpenter	
Ane Pedersen	20		
Feder Andersen	25	Farmer	
Karen Sophie Hansen	57		Sealand
Ane Magdalene Christensen	41		Lollands
Christian Clausen	10		
Jens Clausen	8		
Julie Petersen	12		

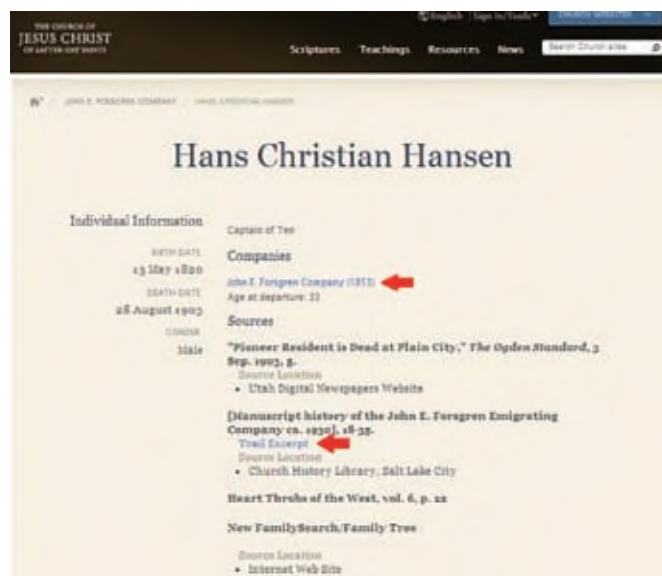
I Internet Explorer, Chrome og Firefox holder man CTRL-tasten nede samtidig med at man trykker på 'F', så kan man søge på hele websiden med lister over udvandrede mormoner. Der er mange, der hedder Thomsen, men et stykke nede kommer "August W. Thomsen" og "Caroline Thomsen", der står med sin mands efternavn.

Websitet <http://user.xmission.com/~nelsonb/pioneer.htm> er en lidt mere rodet indgang til at finde oplysninger om de tidlige mormoner. Ud over alfabetiske lister over de udvandrede mormoner findes f.eks. også førstehåndsberejninger fra de forskellige "missions", som en udvandrere kaldtes blandt mormonerne. Der er længere rejseberetninger fra årene 1852-1868 på <http://user.xmission.com/~nelsonb/enarrative.htm>. Og under samme domæne er der en bog, der kan downloades i pdf-format, som samler oplysningerne om de skandinaviske udvandrere fra websitet. Den findes på <http://user.xmission.com/~nelsonb/new-book.htm>. Der er temmelig mange sider, så det er ikke en god idé bare at sætte i gang med at printe det hele!

Ancestry

For at kunne undersøge lidt mere om, hvad der hændte min familie efter ankomsten til USA, valgte jeg at betale for et medlemskab af Ancestry (<http://ancestry.com>). Her kan man få adgang til en mængde forskellige kilder, blandt andet amerikanske og canadiske folketællinger. Oplysningerne fra FamilySearch pegede jo i retning af, at familien kom til Canada, så jeg måtte tegne et "World Explorer" medlemskab, som p.t. koster 34,95 dollar pr. måned. Man skal være opmærksom på, at man selv skal opsiges medlemskabet, når man ikke længere ønsker det, ellers fornyes det automatisk (dog bliver man varslet om fornyelsen via e-mail). Medlemskabet kan opsiges på Ancestry under "My account". Man kan få en 14-dages prøveperiode, inden man beslutter sig for at blive medlem.

Jeg synes generelt, at et Ancestry-medlemskab er ret nyttigt, når man har udvandrere i sin slægt. Jeg har opbygget et stamtræ på Ancestry over den familie, der udvandrede, da det giver mulighed for automatisk at søge efter disse personer i Ancestry's store samling af kilder, der er indekserede (dvs. afskrevne kilder a la de danske folketællinger i Dansk Demografisk Database). Ancestry har også en smart funkti-

Hans Christian Hansen

Individual Information

Birth Date: 13 May 1820

Death Date: 18 August 1900

Companies: John E. Forsgren Company (1851)

Sources: "Pioneer Resident is Dead at Plain City," The Ogden Standard, 3 Sep. 1902, 8

Utah Digital Newspapers Website

Diary: Heart Throbs of the West, vol. 6, p. 12

Et eksempel på en person fundet i databasen "Mormon Pioneer Overland Travel", hvor der er links til yderligere oplysninger om det selskab, personen emigrerede med.

on, hvor der automatisk søges efter matcher i kilderne på de personer, som man har indtastet i sit Ancestry stamtræ. Fin-des der mulige matcher, får man besked, så man kan under-søge, om der virkelig er tale om de rette personer. Hvis det er tilfældet, kan man knytte kilderne til personerne i sit træ med ganske få klik. Det er en nem måde at indsamle infor-mationer på – den kræver dog forsigtighed og kritisk sans, da langt fra alle “matcher” er én og samme person.

Karen Sophie Hansdatters familie kunne jeg finde i blandt andet folketællinger på Ancestry. Datteren Caroline, som emigrerede sammen med sin mor, mand og to børn i 1862, fandt jeg i Weston, Cache County i Utah 1870 sammen med sin mand og seks børn, og i Clarkston, Cache County i Utah 1880 med manden, seks børn og en “Mary S. Thompsen”, 40 år gammel. Sidstnævnte kunne være Carolines søster (Marie Sophie Jensdatter, som emigrerede i 1859), der er blevet gift med sin svoger. Det er velkendt, at mormonerne praktiserede flerkoneri i 1800-tallet, så det kan have været naturligt at få Marie indlemmet i familien, ved at svogeren giftede sig med hende.

Dobbelttjek oplysninger

Det er generelt en god idé hele tiden at tjekke, om man kan finde oplysninger, der peger i samme retning i flere forskel-lige kilder eller kildeportaler. Jeg gik derfor tilbage til Family-Search for at tjekke, hvad der var registreret om Marie So-phie Jensdatter her.

Det viste sig, at der her findes et indsendt stamtræ, hvor det er noteret, at Marie Sophie Jensdatter blev gift med en Hans Christian Hansen, der var 20 år ældre end hende selv og fra Longelse på Langeland. Samme Hans Christian Han-sen var gift med tre andre kvinder, samtidig med at han var gift med Marie. En af de personer, der havde Marie Sophie Jensdatter i sit indsendte træ på FamilySearch (submitter dgunn2810270), har noteret, hvilke kilder der er søgt i (pri-mært inden for mormonkirken). Disse notater fortalte, at Marie var blevet gift med sin svoger, August Valdemar Thom-sen, i 1872, efter at hun formodentlig var blevet skilt fra Hans Christian Hansen.

Ancestrys stamtræer

Det er ikke kun på FamilySearch, at der findes stamtræer, som man kan søge i. Det gør der også på Ancestry, og her kan alle medlemmer af Ancestry lægge deres stamtræer ind og vælge, om de skal være private eller offentlige. Det bety-der, at man kan få oplysninger, som andre slægtsforskere har indtastet på Ancestry, måske oplysninger fra kilder der findes andre steder, eller oplysninger som er overleveret i fa-milien – hvis de altså har valgt at gøre deres stamtræer of-fentlige.

Jeg har selv offentlige stamtræer liggende, blandt andet med Karen Sophie Hansdatters familie. Når jeg har fundet et stamtræ, hvor nogle af de samme familiemedlemmer op-træder, så kigger jeg først på, hvilke oplysninger der er om familien i stamtræet. Jeg prøver at vurdere, om personen bag stamtræet er seriøs og kritisk i sin opbygning af stam-

træet. Ancestry har den fordel – men også mulige fælde – at man får forslag til nye data fra de mange indekserede kilder på sitet på baggrund af de navne og data, man allerede har tilføjet i sit stamtræ. Det er ikke alle forslag, der virkelig ved-rører den person, man arbejder med, så hvis man ikke for-holder sig kritisk til forslagene, kan man hurtigt havne på et sidespor.

Kontakt til slægtninge

Når jeg er stødt på et stamtræ, der har set seriøst og inte-ressant ud, har jeg kontaktet personen bag, hvilket man har mulighed for at gøre gennem Ancestry ved at klikke på bru-gernavnet bag stamtræet. Jeg har varierende erfaringer med at få svar gennem Ancestry, men det er da lykkedes nogle gange at få kontakt til personer, der har vist sig at være slægtninge. Almindelig høflighed og en konkret forespørgsel virker bedst – og så lidt held til at ramme nogle personer, der synes, det er interessant at få kontakt til slægtninge i Europa.

Gennem Ancestry fik jeg kontakt til et par slægtninge i USA og Canada – personer, der var efterkommere af Karen Sophie Hansdatter, der emigrerede fra Danmark i 1862. Det viste sig, at de kunne kaste nærmere lys over, hvor og hvor-når Karen Sophie Hansdatter var død. Karens tiptipoldebarn i Alberta, Canada, havde nemlig en udklippet nekrolog fra den lokale avis anno 1924 – en nekrolog over hans tipolde-mor, Caroline Thomsen født Jensdatter, som var udvandret sammen med sin mor i 1862. Nekrologen fortalte en del om Carolines liv som “mormon pioneer”, om hvordan hun var rejst fra Danmark til Utah og undervejs havde måttet begrave sin mor i en ukendt grav i Green River, Wyoming. En oplys-ning jeg aldrig havde troet mulig at få fat i, var pludselig duk-ket op. Nogle gange betaler ihærdighed sig! Og nekrologen fortalte desuden, at Caroline havde plejet sin søster Mary, indtil hun døde for ca. 20 år siden.

Avisartikler

Som ovenstående eksempel også peger på, kan man være heldig at få lidt kød på historien gennem amerikanske (eller canadiske) aviser. Heldigvis er man ikke altid tvunget til at få kontakt til nogen på den anden side af Atlanten for at få adgang til aviserne. Der er en del at finde på internettet, og i de kommende år vil der formodentlig være mere, der bliver tilgængeligt på den måde. Da jeg begyndte at forske i min mormonfamilie, var der en del avisartikler, som jeg kunne få fat i gratis. Jeg synes dog på det seneste, at der er en ten-dens til, at det kommer til at koste penge.

De fleste af mormonerne ankom til New York på deres vej til Utah. Så New York Times (www.nytimes.com) er et godt sted at se efter, om der er nævnt noget om ankomsten. Som websitet ser ud i dag, findes der en søgeboks i venstre side under blokken med avisens navn m.v. Her kan man f.eks. skrive “mormon” og klikke på “search”. På resultatsiden kan man vælge at sortere sit resultat med de ældste artik-ler først (sort by: Oldest). De ældste artikler er fra 1851, så med sorteringen er det forholdsvis overskueligt at finde

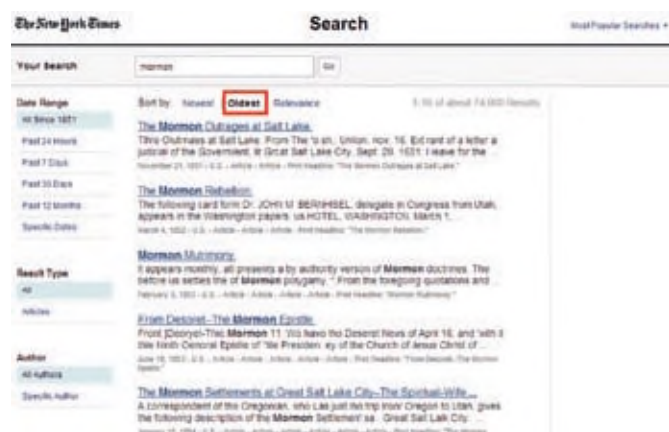
frem til det tidspunkt, hvor ens mormoner skulle være ankommet til New York. De gamle artikler ser ud til at være automatisk oversat til maskinlæsbar tekst, af og til med et lidt mærkværdigt resultat, for at man kan søge i dem. Klikker man på titlen for en artikel i søgeresultatet, åbner den i en pdf-fil, så man kan læse artiklen og eventuelt gemme og printe den. Det er en god idé at prøve forskellige søgeord på siden. Man kan f.eks. også søge på skibsnavnet, hvis man ved, hvilket skib mormonerne sejlede med.

Man kan læse ti artikler gratis om måneden, herefter koster det p.t. 3,75 dollars om ugen at læse et ubegrænset antal artikler. Hvis man lader være med at klikke på for mange artikler, men udvælger de mest interessante, kan man sagtens nøjes med de ti, man kan se gratis pr. måned. Det ser ud til, at visse gamle artikler ikke tæller med i de ti pr. måned, således at man faktisk kan se flere. Men det har jeg ikke kunnet finde noget nærmere om på websitet.

Jeg har ikke selv fundet noget i New York Times, der nævner ankomsten af skibet "Electric" den 6. juni 1862. Men en anden af Karen Sophie Hansdatters børn, den tidligere nævnte Marie Sophie Jensdatter, emigrerede allerede i 1859, og ankomsten af det skib, hun rejste med, William Tapscott, har jeg fundet omtalt i New York Times den 14. maj 1859 under overskriften "News of the day", hvor der stod:

The parcel-ship William Tapscott, Captain BELL, arrived yesterday in thirty-one days from Liverpool, bringing seven hundred and twenty-six Mormon emigrants, including women and children. One half of them are from England, Scotland and Wales, and the other half from Norway, Sweden and Denmark. They are a better class than the average of European emigrants. With the exception of some seventy-five, who remain at the East, the whole party leaves for Florence in Nebraska Territory, this evening via the Suspension Bridge route.

Selv om artiklen ikke direkte siger noget om den ene person fra min slægt, der var om bord, så kan den bruges som en ekstra kilde til skibets ankomst til Amerika og til, hvad der siden skulle ske for mormonerne – nemlig oplysningen om, at de dagen efter ankomsten til New York skulle videre til Florence, Nebraska via noget der blev kaldt "Suspension Bridge-ruten" (oversat til dansk: "hængebrosruten").

En søgning på "mormon" i New York Times sorteret med de ældste artikler først.

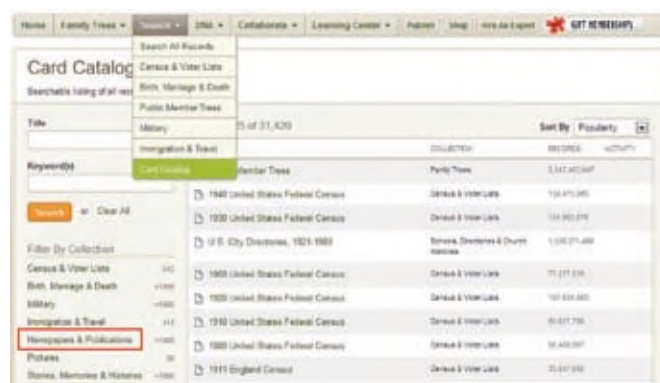
Når man har fundet ud af, i hvilket område mormonfamilien slog sig ned (f.eks. gennem folketællingerne), kan man undersøge, om der findes gamle lokale aviser tilgængelige på internettet. Det er ikke nødvendigvis nemt at finde ud af, når man ikke på forhånd ved, hvad aviserne hed. Men man kan for eksempel søge via Google på stednavnet kombineret med "newspaper" og "archive" og se, om man kan finde et digitaliseret arkiv med historiske aviser fra området.

En anden mulighed for at finde lokale aviser er via Ancestry, hvor man under "Search" – "Card Catalog" kan filtrere på, hvilke aviser fra forskellige områder, der er adgang til. Der findes mere end 1.000 titler fra USA, hvoraf de 11 er fra Utah. Man kan så vælge at bladere billedfilerne igennem, eller man kan bruge den generelle søgefunktion "Search all records" til at søge på navne på personer eller nøgleord (keyword). Herefter kan man i venstre side filtrere søgeresultatet til at vise hits fra aviser. Min erfaring med at søge i aviserne via Ancestry siger, at det kan være vanskeligt at ramme præcist det, man leder efter. Så det kan være en god idé at søge på forskellige måder. Allerbedst er det, hvis man f.eks. har en dødsdato (og sted) på en person. Så kan man bladere aviserne igennem umiddelbart efter dødstidspunktet for at se, om der skulle findes en nekrolog ("obituary"), der fortæller noget om personen.

Mormonerne i Utah har deres egen avis, som har eksisteret siden 1850. Den hedder Deseret News og kan også findes elektronisk på news.google.com (<http://news.google.com/newspapers?nid=Aul-kAQHnToC>). Man skal ikke lade sig forvirre af, at der ser ud til at eksistere en avis fra 1832 også – det er en avis fra 1932, der fejlagtigt er angivet at være 100 år ældre.

Googles samlede arkiv over indscannede aviser kan findes på <http://news.google.com/newspapers>.

Man skulle kunne søge direkte på news.google.com – også i de gamle artikler i deres arkiv. Men jeg synes, at det er vanskeligt at få et bare nogenlunde fornuftigt resultat ud af det, så man kan være nødsaget til at bladere de enkelte aviser igennem via de indscannede sider, som er klikbare, hvis man skal finde nålen i høstakken. Samtidig får man dog også et indblik i, hvad der foregik i den verden, ens forfædre færdedes i.

På Ancestry vælges "Search" – "Card Catalog" i menujækken øverst. Derefter kan man filtrere til "Newspapers & Publications" i venstre side.

Lokalhistorie

Hvis man vil vide lidt mere om de områder, som mormonerne slog sig ned i, kan jeg anbefale den engelske version af Wikipedia på <http://en.wikipedia.org>. Man indtaster bare navnet på byen eller det county, familien bosatte sig i, i søgefeltet øverst til højre på siden. Min mormonfamilie boede i Clarkston, Utah i 1880 – og Wikipedia oplyser om Clarkston, at byen blev grundlagt i 1864 netop af mormoner. Så det var altså en ret ny by, da min familie bosatte sig der.

En anden mulighed er at søge via Google efter websteder, der fortæller lidt om stedet. Her kan man f.eks. kombinere bynavn og stat ("Clarkston, Utah") med ordet "history" for at se, om der ikke skulle være nogen, der fortæller noget om byens eller stedets historie. Husk at søge med engelske ord, da de sider, du leder efter, sandsynligvis vil være skrevet på lokalsproget, altså engelsk.

Jeg håber, at ovenstående vil hjælpe nogen til at lede efter udvandrede mormoner. Selv om de er taget langt væk fra Danmark og de kilder, som vi er vant til at bruge, så er det absolut ikke umuligt at følge lidt i deres fodspor.

Der er hjælp at hente til at finde en avis fra et bestemt tidspunkt på news.google.com ved f.eks. at skifte mellem at vise år (year), måned (month), uge (week) eller dag (day) i arkivet for den enkelte avis.

En af Danmarks største slægter kommer på nettet

Af Svend Jacobsen,
Dalgas Boulevard 11, 3. tv.,
2000 Frederiksberg,
tlf.: 3816 1892,
svjac42@gmail.com

I 2005-06 skrev jeg en artikel om herredsfoged Troels Winther på Astrupgård i Brøns Sogn i Sønderjylland (f. omkring 1425, død omkring 1503) og hans enorme efterslægt. Første del af denne artikel blev bragt i *Personhistorisk Tidsskrift* 2007:1 og omhandler stamfaderen selv og hans nærmeste efterkommere. Her anfører jeg den påstand, at "der ikke findes nogen med Troels Winther samtidig eller senere person i Danmark, der har et så stort antal påviselige efterkommere som han" – en påstand, som ingen endnu har anfægtet!

Anden del af artiklen kom i tidsskriftets nummer 2008:1 og har form af en "fortællende efterslægtstavle", hvor jeg redegør for udviklingen af hans efterslægt i 28 linjer. Afslutningsvis fremsætter jeg den formodning – efter et forsigtigt og meget usikkert regnestykke – at omkring 1,5 - 3 % af Danmarks nuværende befolkning stammer fra Troels Winther. Nyere beregninger, baseret på senere tilkomne oplysninger, synes at godtgøre, at 3 - 5 % er mere realistisk.

Grunden til, at slægten bliver så kolossalt omfattende, er bl.a., at man meget tidligt med sikkerhed kender for-

greninger af den til forskellige geografiske områder. Alle-rede før år 1700 er den etableret i hele den vestlige halvdel af Sønderjylland, i det nuværende Sydslesvig, i dele af Vest- og Nordjylland (bl.a. Skagen), i København og i Skåne, og denne spredning tager yderligere fart i det følgende århundrede.

Allerede i 1905 kom den første trykte fremstilling af slægten i form af bogen: "Slægten Astrup fra Astrupgård i Nordslesvig gennem femhundrede år", ved genealogerne F. C. Sommer og Louis Bobé, fulgt op af en ajourført bog med samme titel 50 år senere af O. Delphin Amundsen. Det er i disse bøger hovedsagelig den norske del af slægten, der omtales.

I 1996 udgav jeg sammen med Hans-Ole Mørk den første egentlige efterslægtstavle for Troels Winther med titlen: "10 generationer med rod i marsken", i 3 bind, med en ensartet gennemgang af alle personer fra TW selv (1. generation) til hans tip6-oldebørn (10. generation); disse sidste er født mellem 1706 og 1840, flest mellem 1730 og 1780. Interessen for denne bog har været kolossal stor. De 2 eller 3 eksemplarer, der kan hjemlånes, har

Alle de umådeligt mange efterkommere, vi kender af Troels Winther, er også efterkommere af hans søn Peder Troelsen, som overtog Astrupgård og hvervet som herredsfoged. Han døde i 1560, og hans gravsten findes stadigvæk og kan ses på Brøns Kirkegård. Her vil altså i titusindvis af nulevende danskere kunne se et minde om deres fjerne forfader. Stenen må være en af Danmarks ældste bondegravsten. Foto: Adam Lindgreen

faktisk været udlånt stort set altid, og for ikke så lang tid siden erfarede jeg, at der var ventetid på bd. 1.

Man må ellers sige, at bogen efterhånden er noget forældet. I løbet af de 16 år, der er gået, siden den blev udgivet, har vores fortsatte undersøgelser afsløret diverse forkerte personer og andre fejl, men først og fremmest har vi fundet en mængde nye oplysninger og mange nye efterkommere, specielt i de sidste slægtled. Eksempelvis indeholdt 10. slægtled 2.452 personer i 1996, og i dag kender vi 2.883 personer i dette slægtled. Det er denne forøgelse af antallet af efterkommere i 10. slægtled, der er basis for den ovenfor nævnte omvurdering af antallet af nulevende efterkommere.

Som følge af den store interesse for slægten har vi ("vi" er som i 1996 Hans-Ole Mørk og jeg) besluttet at udgive en udvidet version af bogen med titlen "14 generationer med rod i marsken". Her vil for det første 9. og 10. slægtled blive opdateret og flere oplysninger blive anført for de enkelte personer, de fejlplacerede personer fra 1996-udgaven bliver fjernet, og de mange nye efterkommere bliver tilføjet. For det andet – og det er selvfølgelig det væsentligste – fører vi efterslægten yderligere 4 generationer frem til og med 14. slægtled. Personerne i denne generation er født fra 1818 til 1978, typisk mellem 1860 og 1920, og det er dermed den sidste generation, hvor de fleste efterkommere er døde.

100.000 personer

Projektet er gigantisk. Af de 2.883 personer i 10. slægtled vides det om de 1.318, at de ingen efterkommere har, for de 593 kender vi ingen efterkommere, men de

kan muligvis have det, hvilket så skal undersøges. Men om de resterende 972 ved vi med sikkerhed, at de har efterkommere. For 63 af disse gælder det, at efterkommerne er registreret to steder på grund af ægteskaber mellem to efterkommere. Arbejdet består så i at udarbejde en række efterslægtstavler i 4 generationer med hver af de $972 - 63 = 909$ personer som probander.

Alene i 14. generation kender vi p.t. næsten 8.000 efterkommere, og den samlede Troels Winther-efterslægt til og med dette slægtled indeholder p.t. godt 35.000 efterkommere. For samtlige personer er det vores hensigt at anføre fødselsdato og -sted, vielsesdato og -sted, dødsdato og -sted, ægtefællers forældre og ægtefællers eventuelle senere og/eller tidligere ægtefæller, desuden ganske kort efterkommernes erhverv og bopæl. Medtælles alle disse mennesker, når projektet engang er slut, og supplerende undersøgelser foretaget, vil "14 generationer med rod i marsken" komme til at indeholde over 100.000 personer.

At udgive en traditionel bog om denne enorme slægt forekommer nærmest umuligt – det ville blive for uoverskueligt og fylde alt for meget. Vi har derfor besluttet os til at lægge hele den store efterslægtstavle ud på nettet. Hvordan dette helt præcist skal foregå, har vi endnu ikke afklaret, og det vil derfor først blive beskrevet i en senere artikel. Ligeledes kan vi heller ikke p.t. udtale os om, hvornår det vil ske, men sandsynligvis en gang i 2014.

Større eller mindre brudstykker af Troels Winthers efterslægt forekommer allerede mange steder på nettet. Googler man "Troels Winther på Astrupgård", får man flere hundrede poster, hvor mange selvfølgelig fører til de samme hjemmesider, men hvis man alene undersøger de første ca. 100 henvisninger, kan man komme ind på omkring 35 hjemmesider, hvor Troels Winther optræder på en anetavle. Kildehenvisninger forekommer kun sparsomt, men det er tydeligt, at kendskabet til TW stammer fra den gamle slægtsbog fra 1905 eller fra "10 generationer med rod i marsken". Sjældnere er artiklen fra 2007 benyttet, hvilket viser sig ved, at jeg der har skubbet Troels Winthers fødselsår frem til ca. 1425 (da han allerede i 1451 for første gang nævnes i et tingsvidne), mens de fleste angiver ca. 1435, som svarer til det, vi har i "10 generationer med rod i marsken" (o. 1430/40).

Dertil kommer et uoverskueligt antal hjemmesider med anetavler, hvor den pågældende slægtsforsker ikke er klar over, at vedkommende stammer fra Troels Winther. Hvor mange tavler, der findes af den slags, er det naturligvis umuligt at vide noget om.

Men under alle omstændigheder er der altså mange genealoger, der på en eller anden måde arbejder eller har arbejdet med et lille hjørne af TW-slægten, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at bringe en foreløbig tak til de mange forskere, jeg har været i kontakt med i de senere år, og som har leveret større eller mindre bidrag til den samlede slægt.

DIS-Danmarks deltagelse i den norske slægtsforskerdag 2013

Af Gitte Christensen
Rebæk Søpark 3, 622
2650 Hvidovre
tlf. 36 44 97 47
gsc@ofir.dk

De seneste år har der været en årlig slægtsforskerdag i Norge. Den afholdes flere steder i Norge den sidste lørdag i oktober. Hvert år er der et nyt tema; i år var det "Urbefolkning og minoriteter i Norge". Årets fokus var dermed lagt på samer, sigøjnere, jøder m. fl. Deres oprindelse, udbredelse, hvordan man har set på disse grupper gennem tiden samt naturligvis på slægtsforskning i disse grupper.

Susanne B. Fuglsang og Gitte Christensen deltog på DIS-Danmarks vegne ved den norske slægtsforskerdag 26. oktober 2013, hvor DIS-Danmark deltog med en stand på Riksarkivet i Oslo. Her er DIS-Oslo/Akershus og tre lokalforeninger værter for Slektsforskerdagen.

DIS-Danmark havde medbragt sin messestand og diverse andet udstyr med henblik på at vise, hvad DIS-Danmark formår over for norske slægtsforskere og samarbejdspartnere.

DIS-Danmark havde fået tildelt samme lokale som sidste år: Overhofretten, mødelokale med en skøn udsigt over Oslo. Kl. 10 præcis åbnedes dørene for den skare af forventningsfulde slægtsforskere, der myldrede ind til registrering efter at have stået i kø.

Der var i alt 33 udstillere. Det var tydeligt, at vi var ventet, både af de øvrige deltagere og af de besøgende, som vi fortalte dem om søgemuligheder i Danmark.

Slægtsforskerdagen DIS-Oslo/Akershus består af en kombination af foredrag og udstillere med separate stande om mange forskellige emner inden for slægtsforskning, spændende fra fremvisning af bøger via programmer og kildeadgange til DNA i slægtsforskningen. Desværre var hovedemnet ikke særlig synligt i standene eller

Forventningsfulde besøgende venter på, at dørene åbnes kl. 10.00.

med udstillinger. Til gengæld var minikurset i slægtsforskning og Arkivportalen booket op hele dagen.

Iført DIS-Danmark skjorter informerede vi om foreningens aktiviteter omkring kildeindtastning, adgang til åbne databaser på internettet, vores informationsmateriale for nybegyndere og fortsættere og vores hjemmeside med særlig fokus på Forum.

Standens besøgende fik udleveret folderen Hjælp til nybegyndere, linksamlingen og et eksemplar af Slægt & Data 2012:4, hvor der blandt andet er en artikel om vores deltagelse i den norske slægtsforskerdag sidste år.

Sidste år var vi tre personer af sted, hvoraf to var på standen det meget af tiden. I år var vi kun to og det betød, at der ikke var nogen hjælp ved pc'en, men henvisning til relevante hjemmesider og Forum.

Kontakten med de øvrige nordiske foreninger blev plejet, og de øvrige stande på messen blev besøgt med henblik på indsamling af mulige kommende projekter i DIS-Danmark-regi.

At skrive slægtshistorie - idébog for slægtsforskere

Kathrine Tolbassen

SLÆGT & DATA

At skrive slægtshistorie

Kenneth Konrad Knudsen skrev i sin anmeldelse af bogen i Slægt & Data:

Hvis du drømmer om at få noget af alt dit slægtsmateriale publiceret, men ikke ved, hvad du skal gribe eller gøre i, så er "At skrive slægtshistorie" et godt sted at starte. Bogen giver dig ikke svaret på, hvordan du skal gøre, men den klæder dig på til at træffe de rigtige valg for dig og dit projekt.

Bogen er udgivet af DIS-Danmark, og indtil 1. oktober kan du få den til tilbudspris, 99 kr.

Derefter er prisen 150 kr. for medlemmer og 200 for ikke-medlemmer.

Bestil den via bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden (under Foreningen) eller send en mail til ekspedition@dis-danmark.dk

De svenske slægtsforskerdage 2013

Af **Gitte Christensen**
Rebæk Søpark 3, 622
2650 Hvidovre
tlf. 36 44 97 47
gsc@ofir.dk

Formandens butikserfaring kommer til sin ret, når de sidste detaljer bliver rettet og prisskilte skrevet fredag eftermiddag, efter messestanden er sat op. Standen blev sat op fredag eftermiddag efter en 600 km lang køretur.

Susanne Bratløv Fuglsang, Gitte Christensen, Bodil Grove Christensen og Arne Christiansen tog turen til Köping for at deltage i de svenske slægtsforskerdage. Nordens største slægtsforskermesse, som afholdes et nyt sted i Sverige hvert år. Lige som sidste år var DIS-Danmark repræsenteret med en stand, som vi delte med DIS-Norge.

Ordet köping betyder by eller byområde men er også navnet på byen Köping. Den ligger i Västmanlands len ca. 150 km vest for Stockholm. Köping ligger desuden i et område, som kaldes Bergslagen. Minedrift og metalindustri var en stor del af området fra middelalderen og frem til 1960'erne, hvor de ikke længere var rentable. Det var derfor naturligt, at årets tema for slægtsforskerdagene var Bergslagen og de mænd og kvinder, som levede i området.

Det nordiske samarbejde

Som i 2012 deler vi stand med DIS-Norge. Vi har et godt samarbejde og kan se, at vi gør nogle ting forskelligt i de to DIS-foreninger. Eksempelvis er der forskel i filosofien om, hvad vi vil på messen. Nordmændene hjælper interesserede svenskere med at finde deres norske aner på stedet ved indgang i de norske pendants til arkivalieronline.dk og ddd.dda.dk. På grund af grænsen mellem Norge og Sverige har mange svenskere aner i Norge og omvendt.

DIS-Danmarks hovedformål med deltagelsen i slægtsforskerdagene er ikke at slægtsforske for svenskere, men at få inspiration til, hvordan man også kan gøre, for foreningerne præsenterer ofte deres nyeste projekter på messen. Derudover bliver DIS-Danmark præsenteret for

de øvrige udstillere, hvilket kan udmønte sig i større eller mindre samarbejder.

Det er i dag meget nemt at få og vedligeholde kontakt på tværs af grænserne via mail, men man bør ikke undervurdere den personlige kontakt og det personlige møde, som kan gøre det mere naturligt at tage kontakt.

Alene om lørdagen var der ca. 4.300 betalende besøgende på messen, så der er ikke noget at sige til, hvis DIS-Danmarks deltagere følte sig lidt rundtossede efter dagens mange timer på standen. Søndag var der betydeligt færre besøgende, både på standen og på messen som helhed. Der var i alt ca. 6.000 besøgende i løbet af weekenden.

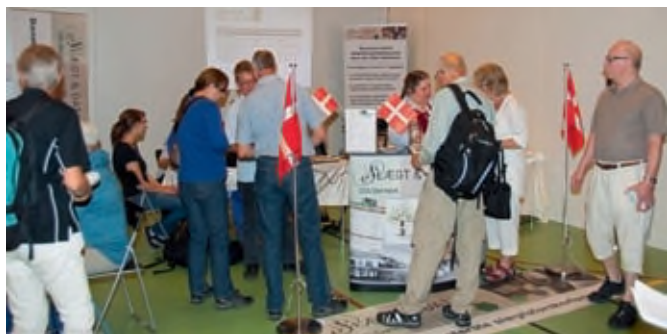
Da der var lidt stille på udstillingen søndag eftermiddag, tog formanden en stak Slægt & Data under armen og besøgte 25 af de andre stande. De tog godt imod hendes henvendelse. Det blev til flere gode snakke rundt omkring og helt konkret mundede stundet ud i 2 aftaler. Med G-Gruppen (som beskæftiger sig med slægtsforskning over Østersøen) samt med Genealogisk Förening, som vi i forvejen har lavet et stykke bearbejde hos, om at DIS-Danmark får spalteplass på de 2 svenske foreningers hjemmesider. Her træder vores næstformand og nyhedsredaktør til og leverer tekster til de 2 foreningers hjemmesider. Et eksempel på, at det ikke er nok at deltage, man skal også være opsøgende, hvis man vil i kontakt med andre foreninger.

Den mest imponerende stand

Västra Mälardalens Släktforskare havde den mest imponerende stand. Et 33 meter langt slægtstræ indeholdende 41.500 personer var sat op på standens væg. Desværre kan fotos ikke yde det imponerende arbejde

Detalje af 33 m slægtstavle. Foto: Arne Christiansen

Trængsel på standen. Foto: Arne Christiansen

retfærdighed. Måske lokalhistoriske foreninger kunne lave noget tilsvarende herhjemme?

Den lokale avis, Bærgslagsbladet, beskrev standen således:

"Mange besøgende stoppede ved Jan Hultbergs 33 meter lange stamtræ, hvor det lykkedes ham at dokumentere 41.500 personer, der på den ene eller anden måde er i slægt med ham.

At se et 80 kvadratmeter stort stamtræ er ikke almindeligt. End ikke selv blandt slægtsforskere.

Derfor havde Jan Hultberg en masse at forklare i løbet af weekenden.

Jeg har valgt at stikke næsen frem og sige, at dette er verdens største håndtegnede slægtstræ siger Jan, der har brugt mere end tyve år på sin slægtsforskning.

Han måtte på Slægtsforskerdagene tage sig tid til at tale med fascinerede besøgende.

Nogle tror, at jeg skør, siger Jan leende."

Spørgsmål fra svenske slægtsforskere

Vi fik spørgsmål, hvor vores gæst var lige så godt som deres:

I udvandrerprotokollerne står der, at min farmors mors faster drog til Nordamerika, men hun opholdt sig 14 år i Danmark, inden hun tog til USA, hvorfor gjorde hun det?

Vi fik spørgsmål, som vi ikke kunne hjælpe med:

Der står, at Göran Persson kom fra Danmark, kan du hjælpe med at finde ham?

Der var også spørgsmål, som folk kunne få svar på med en introduktion til ArkivalierOnline, dansk demografisk database, Krabsen, forum og andre gode danske hjemmesider.

Udsnit af 33 m slægtstavle. Foto: Arne Christiansen

Foredrag i forbindelse med messen

I forbindelse med messen blev der holdt 21 foredrag samt to workshops om slægtsforskning for unge. Nogle af foredragene var overtegnede til trods for at foredrags-salen kunne rumme 450 tilhørere. DIS-Danmarks repræsentanter overværede bl.a. følgende:

- Emigranter og immigranter
- Slægtsforskning via DNA
- Slægtsforskning for indvandrere
- Mikrohistorie – en vej til kvindernes usynlige historie

Næste år

I 2014 afholdes de svenske slægtsforskerdage i Karlstad 30. og 31. august. Temaet for 2014 bliver: Migration – datid, nutid, fremtid. På deres hjemmeside, www.sfd2014.se, bliver der lagt flere og flere informationer, efterhånden som vi nærmer os næste års messe.

Fraskilt fruentimmer og fæstningsslave i Kirke Stillinge i 1835

Af Martin K.I. Christensen

Tel: + 45 42 83 42 83

iverchrist@gmail.com

kortlink.dk/d9ub

"Fruentimmeret Karen Christians Datter K. Stillinge gl. 34 Aar - Hun har tilforn været gift med Fæstningsslave Søren Pedersen Kjeldstrup". Denne indføring i Kirke Stillinge Kirkebog om Karen Christiansdatters ægteskab med Niels Jørgensen i 1835 førte til en længere søgning i forskellige arkiver.

Faktisk begyndte det hele med en lidt kryptisk indføring i folketællingen for 1834, hvor Karen Christiansdatter

pludseligt stod opført som 'Ugift'. Og selvom hun ikke blev betegnet som 'enke', undersøgte jeg først, om Søren Pedersen kunne findes død. Det kunne han ikke, og jeg prøvede derfor at tjekke vielser i sognet, og her fandt jeg altså indføringen om hendes nye ægteskab. Præsten skrev også, at skifteforvalter Lind havde fået forelagt en attest med bevis for, at hun var blevet skilt ved kongelig bevilling den 25. februar samme år.

Det næste spørgsmål, der meldte sig, var, hvad en

fæstningslave var. Svaret var en person, der var blevet idømt livsvarigt straffearbejde på en fæstning – i København, Nyborg, Rensborg eller andre steder. Men i første omgang blev de som regel indsat i Københavns Stokhus – datidens fængsel.

Jeg fandt Søren Pedersen i slaverullen for stokhuset. Han var blevet indsat i marts 1832 med en livstidsdom for tyveri. Det fremgik også, at han senere på året blev overført til fæstningen i Rensborg ved Ejderen.

Slaverullerne er meget præcise, og der henvises både til hans nummer i retssystemet og hans nye fangenummer: 804.

Sørens sag eftersøges

Jeg ledte først i 'Domme over Ærlige og Uærlige Slaver' under stokhuset, men her manglede en stor mængde sager – inklusiv 804. Jeg tjekkede derefter protokollerne fra

Den Kongelige Landsover- samt Hof- og Stadsretten, hvor hans sag nævnes flere gange men uden detaljer. Dem fandt jeg herefter i Generalauditøren for Rendsborgs arkiv (som findes på Rigsarkivet) – de slaver, der var blevet sendt dertil, havde åbenbart fået deres sagsakter med.

Siden 1832 kaldes Søren for Søren Pedersen af Kielstrup, og det fremgik af sagsakterne, at han første gang var blevet dømt i sagen i 1820. Herefter blev sagen anket ved flere instanser over de næste 12 år.

I mellemtiden blev han gift med Karen Christiansdatter i 1825, og de fik sønnerne Jørgen i 1826 og min tiptiptipoldefar Hans i 1827 samt datteren Maren i 1831.

Søren fortæller sit levnedsløb til retten

Dommen indeholdt hans levnedsløb frem til dommen. Søren fortalte retten, at han var uægte søn af den tidligere ladefoged på Jomfruens Egede, Peder Sørensen og Margrethe Larsdatter – som dog kaldes Hansdatter ved Søren Pedersens dåb i Hejninge Kirke i 1800, hvor præsten også anfører, at hans far var ladefoged på Valbygård, som ligger i Kirke Stillinge Sogn.

Ifølge Sørens beretning blev hans mor senere gift med en husmand i Nebelrød i Haldagerlille Sogn, "hvis navn han ikke ved", som der står i sagsakterne. Jeg har ledt efter begge hans forældre for at finde ud af mere om deres baggrund og videre skæbne, men har endnu ikke fundet dem.

Søren fortalte videre til retten, at han kom i pleje hos en barnløs kone og hendes mand, hvor han boede frem til tyveriet – bortset fra perioder, hvor han tjente lokale bønder – tærskede på akkord.

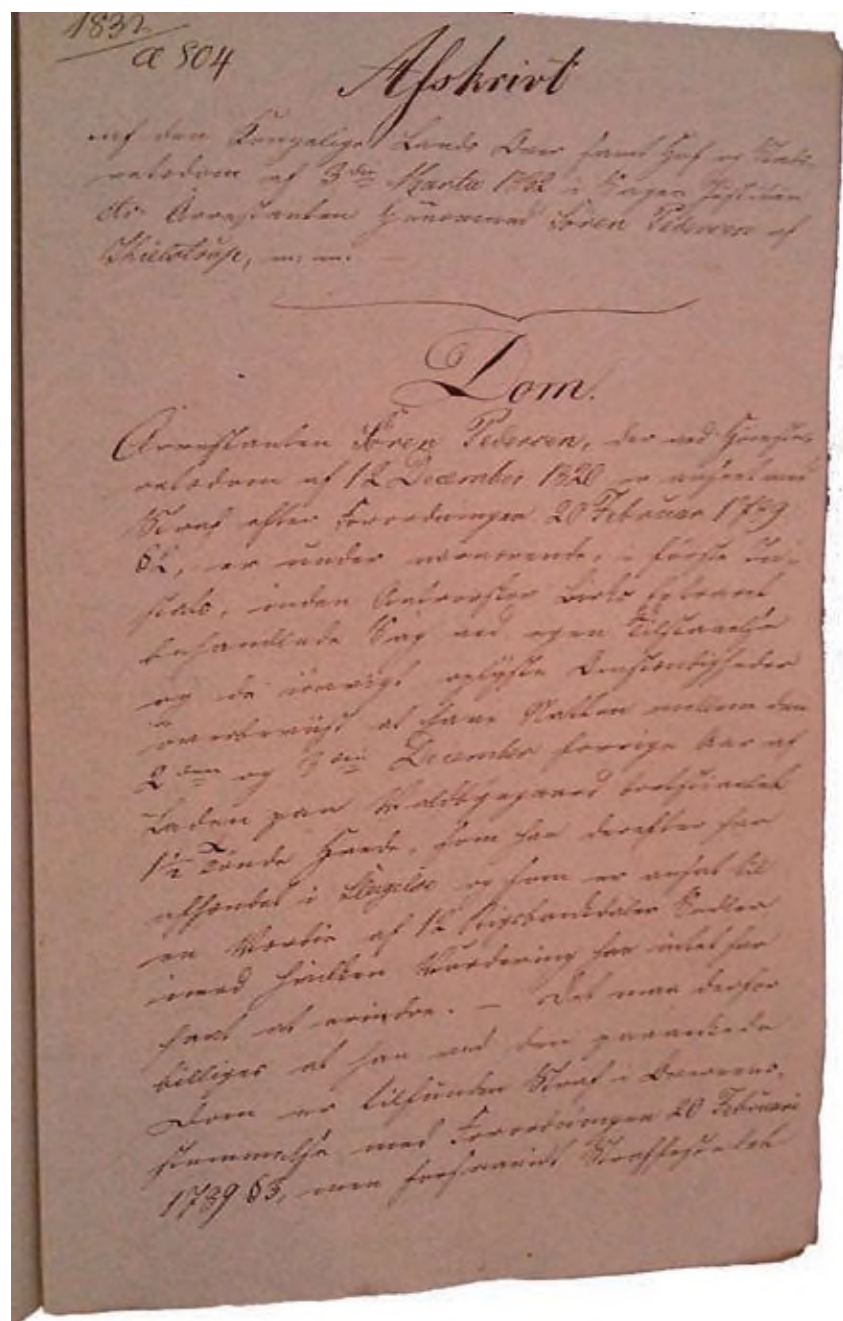
Af dommen fremgik ligeledes, at Søren Pedersen havde stjålet 1½ tønde havre på Valdbygård og solgt det på markedet i Slagelse for 12 Rigsbankdaler Sedler.

Søren og Karens død

Søren Pedersen af Kielstrup er ikke fundet i den næste oversigt over slaverne, der stammer fra 1843, og det er nok mest nærliggende at formode, at han er død mellem 1832 og 1843.

Karen Christiansdatter flyttede med sine tre børn og nye mand til Gerslev og nåede at få endnu to børn, inden hun døde i 1847 kun 45 år gammel.

Jeg har ledt efter hende i kirkebogen her, men ikke fundet hende.

Første side af afskriften af dommen over Søren Pedersen

Family Tree Maker – et andet slægtsforsknings- program til PC

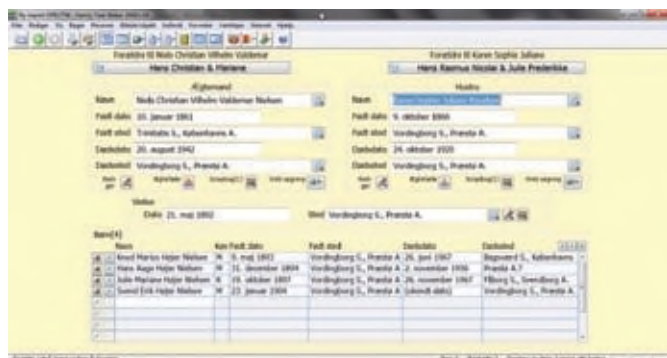
Af Ole Bielefeldt
Violvej 36, 8680 Ry
Tlf. 40 54 09 09
ole.bielefeldt@gmail.com

I nr. 13 af Slægt & Data var der en gennemgang af et andet tilsvarende program – også til PC.

Det er nok med slægtsforskningsprogrammer som med biler, nogle foretrækker det ene mærke frem for det andet, og jeg vil i det følgende lave en kort præsentation af Family Tree Maker (FTM).

Som i de fleste tilsvarende programmer starter programmet med Familiesiden, som er vist herunder.

Med ægtemanden til venstre og hans forældre ovenover og hustruen til højre og tilsvarende hendes forældre og endelig børnene i listen forneden.

8 børn vises, og op til 99 børn pr. ægteskab/partnerskab kan indtastes, og så bliver rulle-listen synlig.

Ikonerne i værktøjslinjen fremstår, som jeg har sat dem op, og i den rækkefølge, jeg har valgt. Hver bruger kan vælge deres egen opsætning af værktøjslinjen.

Op til 2.000 billeder kan lægges ind i scrapbogen pr. person og pr. ægteskab.

For en uddybende forklaring af de enkelte 'knapper' og flere andre funktioner kan nedenstående link benyttes: <http://www.familytreemaker.dk/downloads.html>.

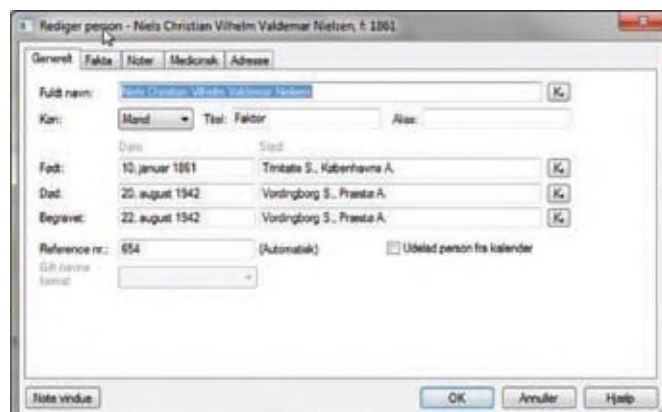
Skærbilledet er her vist med FTM's klassiske farve, men brugeren kan – i princippet – indstille det til en hvilken som helst af Windows 1,6 millioner farver.

Programmet kan naturligvis også holde styr på en lang række andre 'parforhold', hvad enten to personer ikke har indgået ægteskab, som jo er standard i de fleste programmer, eller om der blot er tale om 'partnere', altså hvor manden f.eks. er udlagt barnefader, eller de kun har været kærestes, så der ingen børn er i forholdet. Det gøres ved at klikke på den lille blyant ud for Vielse/Sted.

FTM håndterer også børn, der er adopteret eller sat i pleje m.v.

Indtastning og redigering af oplysningerne

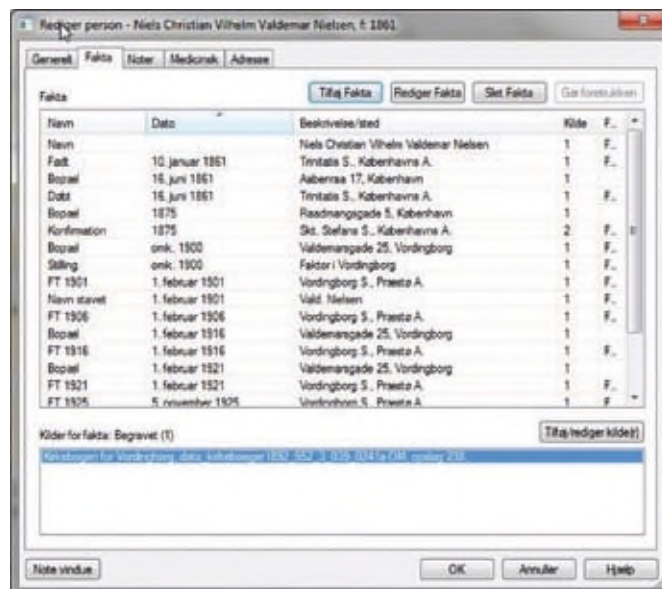
Klikkes der på knappen Rediger (lille 'blyant' – lige under Dødssted) kommer dette skærbillede frem:

Her ses fanebladene Generelt, Fakta, Noter, Medicinsk & Adresse.

På fanebladet Generelt kan bl.a. indtastes Titel, som jeg bruger til personens sidste 'livstitel' – man kan her vælge, om denne titel skal med i diverse udskrifter.

Klikkes der på fanebladet Fakta, ses følgende:

Her fremgår det bl.a., at man kan lave sine egne fakta (begivenheder), og jeg har f.eks. valgt at lave et for hver af folketællingerne, her ses bl.a. FT 1901. Dette betyder, at jeg dels kan lave lister over personer i en specifik folketælling, men hvad der er mere vigtigt, jeg kan lave det samme for personer, jeg endnu ikke har fundet i en given

folketælling og dermed få et overblik over, hvilke personer jeg mangler folkeoptællingsoplysninger for.

Også 'Navn stavet' er selvdefineret og anvendes i de forskellige folketællinger og for den sags skyld andre dokumenter, jeg støder på, hvis navnet skulle være stavet anderledes end navnet ved fødslen.

Der kan oprettes et ubegrænset antal selvdefinerede faktanavne.

Det sker ganske enkelt ved at klikke på Tilføj fakta, skrive navnet på det nye, indtaste oplysningerne og klikke OK. Efter at du er blevet spurgt, om det skal tilføjes, og du har klikket OK, er det umiddelbart tilgængeligt for alle personer, og oplysningerne er tilføjet den aktuelle person og sat ind i datorækkefølgen, da denne kolonne sorteres i stigende orden.

På et tidspunkt havde jeg en ret omkringrejsende kvinde, som – heldigvis – levede i den periode, hvor der var til- & afgangslister, og der lavede jeg en begivenhed, der hed Tilgået og en, der hed Afgået, for at holde styr på hendes omflakkende liv.

Der findes et par andre indtastnings- og redigeringsmåder, men de vil ikke blive omtalt her, da ovenstående er de primære skærbilleder, hvor indtastning og redigering af allerede indtastede oplysninger foretages.

Programmet kan flette to filer, uden at man får dubletter med over i den endelige fil.

Udskrifter

FTM har gennem en årrække været kendt for sine mange forskelligartede rapporter og grafiske træer, hvoraf nogle få skal fremhæves.

Egen rapport: Denne tillader dig at vælge såvel indhold som formatering og også de personer, der skal med.

Uanset om det drejer sig om alle personer eller et måske snævert udvalg, der opfylder nogle bestemte kriterier i bestemte felter (fakta), så kan det også lade sig gøre, selvfølgelig under den forudsætning at oplysningerne er til rådighed for udvælgelse i din familiefil.

Derudover kan rapporten sorteres enten stigende eller faldende ud fra to af de kolonner, du har valgt, at rapporten skal indeholde.

Teoretisk set, så er antallet af egne rapporter uendeligt. F.eks. kan du udskrive en rapport, der kan bruges til at fremfinde de personer, som mangler i en given folketælling.

Grafiske træer: Her er flere forskellige, naturligvis bl.a. forfædre-træer, hvor søskende til forfædrene kan tilvælges, og efterkommer-træer, herunder træer som kun viser direkte efterkommere; begge typer kan også vælges som 'sol'. Desuden kan nævnes timeglas-træ – også som 'sol'.

Herudover findes der et alle-i-et-træ, hvor alle personer i din datafil vises i et og samme træ med relationer til de

forskellige personer. Du kan endog få fremhævet relationen mellem to personer i din fil med en valgfri farve til de streger, der forbinder dem.

Personer, der ingen relation har til andre personer i din fil, vises også, som såkaldte 'øer'.

For alle træer gælder det, at du selv vælger den information, du vil have med i hver enkelt kasse, herunder selvdefinerede faktanavne, som f.eks. FT 1880, og desuden en lang række 'statistiske' oplysninger såsom: alder ved fødsel af første barn, alder ved første ægteskab etc.

Herunder kan op til tre personbilleder og ditto bryllupsbilleder vises i personernes kasser, udover ovenstående informationer.

Hver enkelt må så afgøre med sig selv, om det ser kønt ud. Selv bruger jeg kun et af hvert af disse typer billeder i kasserne.

Billederne kan placeres valgfrit i venstre side, i midten af kassen eller i højre side.

Et eksempel fra et af træerne er vist her:

Eksempel på et udsnit af et efterkommer-træ, som det vises på skærmen, med udvalgte oplysninger; her er valgt en grå skygge under kasserne for mænd (alle farver kan vælges, og der er flere kasse-typer).

Herudover findes der kalender med fødsels- & bryllupsdage, tidslinjeoversigt med historiske begivenheder, herunder den danske kongerække, og flere andre udskrifter.

Der findes en del udskrifter af kilder, herunder også på personer, hvor der enten mangler kilder, eller hvor der er kilder, eller hvor en specifik kilde er anvendt m.v.

Der findes naturligvis også en bogfunktion, hvor du kan lave en række bøger om de forskellige personer i slægten – efter eget valg, med rapporter og tekstafsnit, hvor der kan indsættes billeder.

Alt kan ikke forklares på denne plads. Jeg har også været omkring andre slægtsprogrammer, som det var tilfældet i artiklen i nr. 13, men ligesom med biler så var det dette, jeg faldt for, og som jeg fortsat bruger.

Vejledninger til FTM – på dansk – installeres på PC'en under installationen af programmet.

Hos Yahoo Groups findes en brugergruppe for brugere af FTM. Alle nye brugere inviteres til at deltage i denne gruppe.

Hvis du er interesseret i at se mere, herunder eksempler på de mange forskellige udskrifter, så tag et kig på www.familytreemaker.dk.

Broderen der forsvandt – en fortsættelse

Henning Karlby
Rylevej 8,
5464 Brenderup, Fyn
Tlf. 64 44 28 08
karlby@privat.dk

Jeg har i en tidligere artikel (Slægt & Data nr. 1, 2013) fortalt om min mors storebror, der forsvandt i USA i 1931.

Svend Aage blev født den 30. september 1903 i Aarhus Domsogn. Han var uægte søn af *Ugift Mathilde Birgitte Pedersen* (22 Aar) og udlagt barnefader *Sæbesyder, Værkfører Johannes Dam*. Svend Aage blev døbt den 15. februar 1904 i hjemmet af Pastor Laursen.

Faddere var: Frk. Lisbeth Pedersen (morens tvillingsøster), moren, lejetjener P. Pedersen (barnets morfar), snedker C. Pedersen (morens storebror Charles) og bager N. Pedersen (morens storebror Niels)

Ovenstående blot for at genopfriske, hvem Svend Aage var, og hvor han kom fra.

Meget af det følgende kan jeg takke Mona Touray, Løkken for. Hun har udført et formidabelt eftersøgningsarbejde på internettet.

Svend Aages liv i Danmark

Da Svend Aage bliver født, er Mathildes adresse Klostergade 40, Aarhus.

Jeg ved meget lidt om Svend Aages barndom ud over, at han boede hos bedsteforældrene (mormor og morfar).

Jeg har ikke kunnet finde en alimentationssag på Svend Aage, dvs. at Johannes Dam er koblet helt af fra efter fødslen.

En tante til Svend Aage, der hedder Martha Overgaard, fortæller følgende:

Jeg tror, det var i 1916, at vi fik vores fætter Svend, søn af tante Matilde før hendes ægteskab med købmand Karlby. Han havde hidtil været hos mors forældre, men da bedstefar døde pludseligt og bedstemor blev meget syg, fik vi hende ind i en stuelejlighed i nr. 59, og så kunne vi passe hende under hendes sidste svære sygdom. På hendes dødsleje lovede far hende, at vi ville tage os af Svend.

Svend Aage boede således hos bedsteforældrene Peder og Maren Petrea Pedersen under en stor del af sin opvækst.

Den 5. januar 1916 døde Svend Aages morfar Peder Pedersen. Ved folketællingen 1916 boede han alene sammen med sin mormor, Maren Petrea, på adressen Sønder Allé 46, 2 sal.

Konfirmationen

Svend Aage blev konfirmeret i Aarhus Domkirke den 7.

oktober 1917. På det tidspunkt boede han ifølge kirkebogen på adressen Sønder Allé 42. Ud over oplysningen om fødsel og dåb står der ved hans konfirmation, at han blev fremstillet i kirken 19. februar 1905.

Den 6. november 1917 døde Maren Petrea. Bopælen på det tidspunkt opgives i skifteretten til at være Herluf Trollesgade 59, Aarhus

I 1921 findes Svend Aage Pedersen i lægdsrullen for 4. udskrivningskreds, lægd 230, bogstav T, som nr. 72. I lægdsrullen står der, at han får en søfartsbog den 21. oktober 1921, og at han er udvandret til Amerika 1924. Under farens eller morens stilling og navn er anført Mathilde B. Pedersen.

Udrejse til USA

Hvordan og præcist hvornår Svend Aage er indrejst i USA, er jeg ikke 100 % sikker på, men herunder er en mulighed.

Et skib med navnet Lake Flattery ankom den 29. oktober 1923 til New York. Om bord var der en 'almindelig sømand' ved navn Svend Pedersen, som afmønstrede i New York. Lake Flattery blev solgt til et andet rederi i 1923. Det er muligvis derfor, at hele besætningen blev afmønstret i New York og er noteret på Ellis Island den 29. oktober.

På et tidspunkt i 1924 har han søgt om opholdstilladelse i USA via Galveston, Texas, se nedenfor.

Han ankom til USA, og efter nogen tid tog han til Californien, hvor han bl.a. blev stuntman; mens han arbejdede i Californien, filmede han sammen med Johnny Weismüller (den 'rigtige' Tarzan); historierne kender jeg fra en

Svend Aage danser kostedans

This E.D. has no forms

State California Incorporated place Los Angeles City Ward of city _____ Unincorporated place _____
 County Los Angeles Township or other division of county Assembly Dist. 7 Block No. 1-2 Institution _____

DEPARTMENT OF COMMERCE-BUREAU OF THE CENSUS
 SIXTEENTH CENSUS OF THE UNITED STATES: 1940
 POPULATION SCHEDULE

R.D. No. 15 E.D. No. 68-217 Sheet No. _____
 Enumerated by me on April 2, 1940. 1 B
Harvey Olson

LOCATIONS	HOUSEHOLD DATA	NAME	SEX	AGE	RACE	MARITAL STATUS	EDUCATION	PLACE OF BIRTH	RESIDENCE APRIL 1, 1940												PERSONS 14 YEARS OLD AND OVER-EDUCATION STATUS																																																																														
									1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91
		Waver, Mrs. Gladys Nissa	F	W	31	D	M.C.	N. Carolina	Arville	Buncombe	N. Carolina	U.S.	Yes	-	-	-	48	CLerk	Drug store	12/12/11	15	2400	Yes	14																																																																											
		Peterson, Pete Lodger	M	W	26	S	M.W.	Denmark	Some town				Yes	-	-	-	36	Technician	Marion Store	12/12/14	15	2400	Yes	14																																																																											

Here ends Block 1 and begins Block 2

Folketællingen fra Los Angeles 1940. Her finder vi som nr. 2 fra oven: Peterson, Pete, Lodger.

korrespondance, han holdt ved lige med sin yngste halv-søster, Ingrid, min mor.

Et af brevene refererede jeg til i den første artikel. Her efter fandt Mona Touray ud af, at han faktisk var meget kendt inden for filmverdenen.

Som jeg skrev i første artikel, havde han skiftet navn til Peter Peterson i 1948; dette navnebevis havde Mona Touray også fundet. Nu begyndte vi altså at lede i Hollywood.

Svend Aage på film

I 1930 var han med i en film, der hed *Beau Ideal* – på dansk kom den til at hedde Fremmedlegionens helte. Filmen havde premiere 1931.

Han sendte en 32 mm filmstrimmel til Ingrid, hvor han danser kostedans (Broom dance). Det er billeder, han selv har taget, mens man optog filmen *Beau Ideal*.

Svend Aage forsvinder

I december 1930 drog han, som nævnt i forrige artikel, til Mexico for at træffe en ven, som havde fundet guld dernede. Derefter forsvinder han.

Da Svend Aage pludselig efter sit sidste brev ikke længere skrev til Ingrid, blev hun bange for, at der var sket ham noget. Hun fik ham derfor efterlyst igennem Frelsens Hær. Resultatet blev, at han erklæredes 'formodet død pr. 1. december 1930'.

Svend Aage dukker op igen

I 2012 fik jeg kontakt til Mona Touray, som også er i familie med Svend Aages morfar, Peder Pedersen fra Horsens. Fra hende modtager jeg et dokument, der viser, at Svend Aage i 1939 har udfyldt et *Declaration of Intention*-dokument. Han skriver deri, at han kommer fra byen Mexicali i Mexico på Stillehavskysten. Han er til fods kommet over grænsen til Californien i byen Calexico.

På papiret står der, at han i 1924 har søgt om arbejdstilladelse til USA i byen Galveston, Texas.

Næste spor, der dukker op, er i folketællingen fra 1940, hvor han er bosiddende i Los Angeles, Californien. Til folketællingen opgav han at være *Technician*. I henhold til folketællingen tjente Svend Aage på dette tidspunkt \$ 2.600 om året. Til sammenligning fik en skolelærer på en Public School på dette tidspunkt \$ 900. Til folketællingen opgav han endvidere, at han også i 1935

boede på adressen: 646 N. Larchmount Blvd.¹, Hollywood, Californien.

Svend Aages karrierer efter Mexico

Jeg ved nu, at han var ansat som *grip*² ved et filmselskab. Der er rygter fremme, om at han var *grip* på indspilningen af gyserfilmen *King Kong*. Dette tror jeg ikke på, da filmen er fra 1933, og på det tidspunkt var Svend Aage bosat i Mexico. I 1944 søgte Svend Aage som nævnt om navneforandring fra Svend Aage til Peter Peterson. Tilladelsen fik han den 9. februar 1945.

Jeg ved med sikkerhed, at han var *grip* på indspilningen af *Mighty Joe Young* omkring 1948; filmen havde premiere 1949. Desuden var han animator på filmen *The Black Scorpion*, som blev indspillet i midten af 1950'erne i Mexico. Den næste film, jeg ved, han arbejdede på, var *The Giant Behemoth* om et uhyre, der smadrer London.

Det var, mens Svend Aage arbejdede på *Mighty Joe Young*, at han mødte og blev gift med Jan. Hendes fulde navn var Janet Easton Farrell³. Men lykken varede meget kort, kun 3 måneder senere døde hun, så vidt vides af et hjerteanfald.

Svend Aages kone, Jan Farrell

Svend Aage (Peter – Pete) fik statsborgerskab i USA i 1948. Hans *social security* nummer var: 564 - 16 - 0848.

Ingen ved, hvad Svend Aage (Peter Peterson) lavede mellem 1949 og 1957. Han har muligvis arbejdet som *grip* i et af Hollywood-studierne. Det er formentlig i den periode, han fik konstateret dissemineret sklerose, en frygtelig degenererende sygdom, som langsomt sætter patientens evne til at styre kroppens muskler ud af kraft. Det

1. I sit brev staver Svend Aage navnet på gaden forkert. Han skriver N Larchmouth Blvd. Men der findes ingen gade med det navn; der skulle, som her, have stået N Larchmount Blvd. Den gade eksisterer, sidste hus på Boulevarden har ifølge Google Maps nr. 689, dvs. Svend Aage har boet næsten helt ude i den fjerneste ende.
2. En *grip* er en person, som sørger for elektricitet og lys sætning under filmtagelser.
3. Billedet af Janet Farrell og af gravstenen har jeg fået fra Mona Bergfriedt Touray fra Løkken.

Gravstenen over Janet

Under denne sten ligger Svend Aage begravet

var dybt ironisk, at Svend Aage var i stand til at give liv og bevægelse til livløse figurer, mens han selv ikke længere havde den fulde mulighed for at bevæge sig.

I en del af tiden, mens han var syg, havde han metal-skiner på benene for at stive dem af og gøre det muligt for ham at stå og gå. På et tidspunkt blev han så dårlig, at han blev nødt til at bevæge sig rundt i en kørestol, hvorfra han arbejdede videre med animeringerne.

Sygdommen har med sikkerhed kostet ham jobbet som *grip*, da dette krævede, at han stod og gik meget i arbejdstiden.

Svend Aages eksperimenter

Efter *The Black Scorpion* udførte Svend Aage nogle animationstest på egen hånd. Hans mest berømte er opstillingen til *The Las Vegas Monster*, som han filmede ved brug af et af miniaturesættene fra *The Black Scorpion*. Til denne testopstilling skabte Svend Aage en abelig-nende skabning med to snabellignende udvækster i ansigtet.

Det sidste eksperiment og Coda

The Giant Behemoth var begyndelsen til slutningen for Svend Aage. Hans sklerose havde udviklet sig så meget, at han ikke kunne stå op i længere tid. Det betød, at opsætningen til filmen var bygget på et lavt bord, således at han kunne lave animationsarbejdet siddende. Efter dette arbejde fik han ikke flere opgaver. Det førte til, at Svend Aage vendte tilbage til 'tegnebordet' og selv lavede en ny lille testfilm. Han byggede adskillige skabninger, som blev kendt som 'Bille-mændene' (Beetlemen); de blev filmet som farvefilm, hvor man ser 'Bille-mændene' komme op over en bakketop. Disse skabninger var oprindelig astronauter, der blev til vanskabninger, fordi de blev holdt fanget i lang tid i et trykkammer. Kort efter at han var begyndt på arbejdet med 'Bille-mændene', fik Svend Aage konstateret nyrecancer.

Den 24. februar 1962 var han på operationsbordet, hvor han afgang ved døden. Han ligger begravet på en af Forest Lawn-kirkegårde i Los Angeles.

Facebook

Jeg har en niece, som skrev en stil om Svend Aage, da hun gik i gymnasiet; hende fortalte jeg, hvad jeg efterhånden vidste om Svend Aage.

Så kom der en mail tilbage fra hende, hvor hun kunne fortælle mig, at Svend Aage under navnet Pete Peterson kunne findes på Facebook. Jamen – han er da død! Men ganske rigtigt, der er en nulevende filmmand i Hollywood, som har oprettet en mindeside over Svend Aage. Den person har jeg efterfølgende kontaktet og udvekslet oplysninger med.

Hvis du vil vide mere om Svend Aage, kan du gå til min hjemmeside, karlby.dk; i menuen går du ind under Hennings slægt, og her er der nederst link til alle levnedsskrivelserne, jeg har skrevet indtil videre; her finder du også en for Svend Aage.

Kunne du også tænke dig at se nogle af hans film, skal du gå til youtube.com og søge på "animator pete peterson"; så vælter det op med både hele film og uddrag.

Efterskrift

Det er en god idé at fortælle om din forskning, f.eks. her i bladet eller på internettet; det kan skaffe kontakt til andre, som ved et eller andet om dine forfædre. Husk også at takke og/eller levere oplysninger den anden vej!

Min historie om Svend Aage begyndte, da Per Kudahl fandt Svend Aages morfar på min hjemmeside. Han sendte mig et gammelt, stærkt beskadiget billede af Svend Aage som dreng. Det billede reparerede jeg i PhotoShop og sendte tilbage til Per.

Desuden satte han mig i kontakt med Mona Touray i Løkken, der fandt mange spændende ting på internettet, som hun fortalte mig om. Det gav mig yderligere idéer til at søge.

Jeg oversatte en amerikansk hjemmeside om Svend Aage og sendte hende oversættelsen. Derefter fandt vi ham på Facebook og pludselig havde vi fået kød på en person, som jeg aldrig har kendt. En, som hele familien betragtede som forsvundet og død i 1930.

Oversættelse til side 12

Den 5 Julii 1848 samledes Sogneforstanderskabet paa Sæbyegaard med Und

-tagelse af Sognepræsten, som havde anmeldt Sygdomsforfald. Uddelingen af Fattigkorn for 3die Qvartal dette Aar bestemtes at skulle skee Løver

-dagen den 15de næstkommende, hvorfor Forstanderne tilsagdes at

paalægge Beboerne at møde med deres ved Ligningen dem paahvilende Bidrag og de Fattige til samme Tid at møde for at modtage samme. - Nogle Skoleforsømmelser til Beløb 9 sk paalagdes de Forsømmelige at udrede, til hvilken Ende Skoleforstanderen for Volstrup Skole medgaves Listen til efter

denne at indkræve1 samme. - En Del Mangler ved Skolerne som Tækning Udspækning ect, som vare anmeldte besluttedes afhjulpne

og paalagdes Skoleforstanderne at drage Omsorg for. - Da intet

videre var at forhandle sluttedes Mødet. -

Kragh Juell Wind. - Morten Pedersen . Morten Andersen
Thomas Chrestensen
Jørgen Pedersen

Den 5 Julii 1848 samledes Sogneforstanderskabet paa Sæbyegaard med Und

-tagelse af Sognepræsten, som havde anmeldt Sygdomsforfald. Uddelingen af Fattigkorn for 3die Qvartal dette Aar bestemtes at skulle skee Løver

-dagen den 15de næstkommende, hvorfor Forstanderne tilsagdes at

paalægge Beboerne at møde med deres ved Ligningen dem paahvilende Bidrag og de Fattige til samme Tid at møde for at modtage samme. - Nogle Skoleforsømmelser til Beløb 9 sk paalagdes de Forsømmelige at udrede, til hvilken Ende Skoleforstanderen for Volstrup Skole medgaves Listen til efter

denne at indkræve1 samme. - En Del Mangler ved Skolerne som Tækning Udspækning ect, som vare anmeldte besluttedes afhjulpne

og paalagdes Skoleforstanderne at drage Omsorg for. - Da intet

videre var at forhandle sluttedes Mødet. -

Kragh Juell Wind. - Morten Pedersen . Morten Andersen
Thomas Chrestensen
Jørgen Pedersen

1 der står vel faktisk "andkræve", men det er vel fejlskrivning for "indkræve"

1 der står vel faktisk "andkræve", men det er vel fejlskrivning for "indkræve"

Kalender

Se også på hjemmesiden <http://www.slaegtogdata.dk/aktuelt> og under de enkelte lokalforeninger. Her kan være flere arrangementer.

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Mandag 6. januar kl. 10.00-12.00	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Grundkursus i slægtsforskning starter	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 6. januar kl. 12.30-14.00	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Gotisk læsekreds starter	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 8. januar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Hvordan kan vi bruge de små lokalarkiver v/Aksel Thomsen og Winnie Brandt	DIS-København Nord	https:// www.slaegtogdata. dk/ lokalforeninger/ kbhord
Torsdag 9. januar og 6. februar kl. 9.00-12.00	Landsarkivet, Jernbanegade, Odense	Snakkedag	DIS-Odense og Slægts historisk Forening Odense	www.dis-odense.dk
Lørdag 11. og 18. januar kl. 10.00	Københavns Stadsarkiv	Rundvisning på arkivet	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/ lokalforeninger/ kbhord
Mandag 13. januar kl. 19.00-21.00	Multirummet, Vestre Skole, Gyldenbjergsvej 31, Svendborg	Til- og afgangslister i kirkebøgerne. Foredrag v/Fl. Knudsen	DIS-Sydfyn	krejsing@svendborgmail.dk

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Tirsdag 14. og 28. januar, 11. og 25. febr. og 11. marts kl. 09.00-12.00	Landsarkivet, Jernbanegade, Odense	Slægtsroderi - workshop	DIS-Odense og Slægtshistorisk Forening Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 14. og 28. januar, 11. og 25. februar, 11. og 15. marts kl. 9-12	Senior Centret, Hestens Bakke 43, Helsingør	Læsegruppe	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Tirsdag 14. januar kl. 19.00	Fritidscentret, Vestergade 15, lokale 8, Randers	Herregårdsfruernes hverdagsliv. Foredrag v/Annette Hoff	DIS-Danmark og Slægts- og Egnshistorisk Forening Randers	www.slaegtranders.dk
Tirsdag 21. januar og 4. februar kl. 19.00-21.30	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Legacy-aften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 22. januar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Erhvervsarkivet i Aarhus v/Kenn Tarbensen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Torsdag 23. januar og 27. februar kl. 10.00-12.00	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Joomla hjemmesideworkshop	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 27. januar kl. 19.00-21.30	Senior Centret, Hestens Bakke 43, Helsingør	Fæstebønder. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Mandag 27. januar kl. 19.00-21.30	Multirummet, Vestre Skole, Gyldenbjergsvej 31, Svendborg	Slægtsprogrammet Legacy v/Mette Fløjborg	DIS-Sydfyn	krejsing@svendborgmail.dk
Onsdag 5. februar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Introduktion til at lave hjemmeside v/Hans Peter Poulsen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Mandag 10. februar kl. 19.00-21.30	Multirummet, Vestre Skole, Gyldenbjergsvej 31, Svendborg	Statens Arkivers database Daisy. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	DIS-Sydfyn og Folkeuniversitetet	krejsing@svendborgmail.dk
Tirsdag 11. februar kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8, 1.sal i gården, Hvidovre	Lægdsruller for begyndere. Foredrag v/Erik Kann	DIS Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Onsdag 12. februar kl. 19.00-21.30	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Hvor får du det fra Margrethe? - om kilder i slægtsforskningen. Foredrag v/Mette Fløjborg	DIS-Odense og Slægtshistorisk Forening Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 19. februar kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Slægtscafé	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Mandag 24. februar kl. 19.00-21.30	Senior Centret, Hestens Bakke 43, Helsingør	Da Danmark blev en politistat. Foredrag v/Karl Peder Pedersen	DIS-Helsingør	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/helsingoer
Onsdag 26. februar kl. 19.00-21.30	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Efter Dybbøl. Foredrag v/Magne Lund	DIS-Odense og Slægtshistorisk Forening Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 5. marts kl. 19.00	Lindegaarden, Peter Lunds Vej 8, Lyngby	Dagblade som kilde til slægtsforskning. Foredrag v/Erik Kann	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Mandag 10. marts kl. 19.00-21.30	Multirummet, Vestre Skole, Gyldenbjergsvej 31, Svendborg	Borgerskab og næringsadkomst v/medarbejder ved Landsarkivet, Odense	DIS-Sydfyn og Folkeuniversitetet	krejsing@svendborgmail.dk
Torsdag 13. marts kl. 19.00-21.30	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Slægtsforskeraften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 18. marts kl. 19.00-21.30	Seniorhus Odense, Toldbodgade 5, Odense	Det skulle jo gerne hedde sig... om tyskerbørn. Foredrag v/Helmut Toftdahl	DIS-Odense og Slægtshistorisk Forening Odense	www.dis-odense.dk

Kommende bestyrelsesmøder i DIS-Danmark

I nærmeste fremtid er planlagt følgende møder for bestyrelsen.

24.-26. januar (bestyrelses-weekend og besøg hos DIS-Norge)

8. marts (bestyrelsesmøde)

12. april (generalforsamling)

De to sidste møder finder sted i Odense.

www.slaegtogdata.dk

DIS-Danmarks hjemmeside
www.slaegtogdata.dk

Webmaster Arne Feldborg
webmaster@dis-danmark.dk

Særtilbud

- især til nye medlemmer

Ekspeditionen har et restoplæg fra de seneste to årgange af medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data - hele årgang 2011 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data - hele årgang 2012 sælges samlet for 70 kr.

Bogen Sogn Herred Amt sælges for 99 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse, og betaling sker forud med kort eller ved bankoverførsel.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Her kan du også bestille cd'en med samtlige numre af Slægt & Data.

DIS-Danmarks ekspedition

Gunnar Larsen

ekspedition@dis-danmark.dk

Tlf. 61 27 91 05

Telefonen er åben for ekspedition:

Tirsdag kl. 14-18 - ellers telefonsvarer.

Ekspeditionen besvarer praktiske spørgsmål og sørger i øvrigt for forsendelse af foreningens forskellige produkter, f.eks. cd'erne med Slægt & Data og Postadresebogen.

Ekspeditionen står også for tilmelding til DIS-Danmarks læsekredse, hvor udenlandske blade rundsendes blandt DIS-medlemmer.

DIS-Danmarks bestyrelse

Susanne Fuglsang Formand.

Højbakkevej 3, 2640 Hedehusene. Tlf. 46 13 60 01

fuglsang@dis-danmark.dk

Gitte Christensen Næstformand.

Rebæk Søpark 2, 622, 2650 Hvidovre. Tlf. 51 60 44 32

christensen@dis-danmark.dk

Henning Karlby Kasserer.

Rylevej 2, Bro, 5464 Brenderup. Tlf. 64 44 28 08

karlby@dis-danmark.dk

Kathrine Tobiasen Redaktør + DIS-Forum.

Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 64 64 51 06

tobiasen@dis-danmark.dk

Michael Dupont

Stenager 216, st.th, 2600 Glostrup. Tlf. 43 44 16 52

dupont@dis-danmark.dk

Poul Wachmann

Valmuehaven 42, 2765 Smørum. Tlf. 44 65 02 45

wachmann@dis-danmark.dk

Jørgen Kristensen

Markskellet 130, 4300 Holbæk. Tlf. 29 45 69 26

kristensen@dis-danmark.dk

Kirsten Andersen

Gjelstensåsen 125, 3650 Ølstykke. Tlf. 47 17 75 78

andersen@dis-danmark.dk

Bodil Grove Christensen

Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 97 47 28 87

grove@dis-danmark.dk

Jesper Skov Suppleant. AO-repr.

Friggsvej 3, Sdr. Onsild, 9500 Hobro

skov@dis-danmark.dk

Arne Christiansen Suppleant.

Langelinie 34 C, 5230 Odense M. Tlf. 66 13 31 34

christiansen@dis-danmark.dk

En gammel tidsmåler

Af K. D. B. Bengtson
Afdelingsleder, audiologopæd
Cand. mag. & phil.
Tlf. 32860686

Atter er et år ved at liste af. Da jeg som ung student læste klassisk filologi inde i Store Kannikestræde, samlede jeg noget op hos min lærer i oldgræsk, docent Jørgen Raasted: At oldtidens grækere skelnede mellem to slags tid. Der er den fysiske tid *chrónos* (χρόνος), som vore ure hjælper os med at holde styr på. Og der er den psykisk oplevede tid *kairós* (καιρός), som vi kender, når vi befinder os i særlige situationer. Tid opfører sig forskelligt, alt efter om vi sidder på en knasende hård træstol eller kiler på med en smækker fromage. I velvære smalner tiden sig ind. Under kval vider den sig ud! Og dog er året snart borte.

Tidens tand

I foråret ramte min fars ældste svoger 'muren'! Familiens nu enlige 90-årige onkel Samson var da så mærket af *tidens tand*, at han efter 61 dejlige – følgelig korte – år måtte flytte fra Bredalsparken til en plejehjemsbolig, til sin nu langt mindre rummelige vinterhavn, hvor jo ikke samtlige møbler kunne komme med. Derfor bankede det Store Bededag på vor dør! Udenfor stod brødrene Bengtson, min 88-årige fader Bjarne og min 84-årige onkel Arno. Med sig bragte de en langt ældre herre i de pavelige farver hvidt og gyldent: Det 160-årige standur, som min *fars fars fars far* Johannes i 1861 havde hjemført til brud og skovhus oppe i Grønnerende ved Tikøb. Empirebornholmeruret med den sprøde stemme, som min farfar Arvid hundrede år senere lovede mig – hans da niårige, men ældste barnebarn – en skønne dag ville blive mit. Dengang blev jeg så forlæns lykkelig, at jeg under familiebesøg stillede mig foran det optårnende ur og sang om tidsmålerens arvefølge. Det gjorde mig ikke populær, da det mindede dets ejer, onkel Gunnar, om tidens og livets skrøbelighed.

Femte generation

Men halvtreds år efter er jeg blevet så gammel, at jeg er rykket op til at blive urets vogter. Den syvende i familien, femte generation i slægten. Når jeg hver aften, inden sengetid, står foran uret – nu mere i øjenhøjde – og kigger på dets skive med min tipoldefaders navn i sirlig sort skrift, mumles der til mig. Der les og sukkes i mørket omkring det. Så mange skæbner uret har set passere forbi! Da gamle Johannes mistede sin Johanne i april 1915 og flyttede ned til min oldefar Andreas på Hvalsøvej i Brønshøj, flyttede uret med. Og da denne solgte sit hus og flyttede ind til København, tog uret den og alle nye ture med, videre fra Nørrebro ud til Utterslev og atter videre til Bredalsparken. Og nu tilbage til arnestedet! Som jeg står dér foran uret, husker jeg min farfaders storesøsters beretning. Uret var gået i stå den 10. februar 1941, til oldemors uro, thi det var etårsdagen for oldefars død! Ingen fattede hvorfor. Man *regerede* med uret. Så granskede onkel Robert urværket og fandt en formidabel edderkop, knust mellem to tandhjul. Gået til! Ja, ved *tidens tand*.